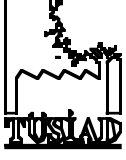

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN UYGULAMA ESASLARI

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN UYGULAMA ESASLARI

Aralık 1998
(Yayın No. TÜSİAD-T/98-12/245)

Meşrutiyet Caddesi, No.74 80050 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: (0212) 249 54 48 - 249 07 23 • Telefax: (0212) 249 13 50

*Bu yayının tamamı veya bir bölümü
TÜSİAD “4054 Sayılı Rekabetin Korunması
Hakkında Kanun’un Uygulama Esasları”
referansı yazılmak kaydıyla yayımlanabilir.*

ISBN : 975-7249-xx-x

Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye'de, Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedefine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye'de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanı sıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılacak ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

Dünyada küreselleşmenin süratle arttığı ve aynı zamanda bölgesel blokların giderek belirginleştiği 1980 sonrası dönemde ülkelerin ticaret politikalarıyla rekabet politikaları arasında çok önemli bir bütünlük oluşmuştur. Türkiye ekonomisinin de dışa açık piyasa ekonomisi modelini benimsediği bu dönemde Rekabet Kanunu'nun oluşturulması ve Rekabet Kurulu'nun göreve başlamasıyla yeni bir aşamaya geçilmiştir. Türkiye, böylece piyasa ekonomisinin kurumsal ve hukuki çerçevesinin önemli bir eksikliğini tamamlamıştır. Türkiye'nin iç ekonomik ortamının daha etkin ve saydam işlemlerini sağlayacak ve dış ekonomik ilişkilerini kolay-

laştırıcı rol oynayacak Rekabet Kanunu ve Rekabet Kurulu sadece gümrük birliğinin getirdiği bir yükümlülük olarak değerlendirilmemelidir.

Konunun Türkiye açısından taşıdığı önemden hareketle, TÜSİAD Sanayi ve Şirket İşleri Komisyonu altında faaliyet gösteren Rekabet Çalışma Grubu sorumluluğunda Temmuz 1997 tarihinden beri çalışmalar sürdürülmektedir. Bu projede Türk rekabet mevzuatı Avrupa Topluluğu Rekabet Hukukuyla karşılaştırmalı bir şekilde incelenerek bu konudaki bilgi eksikliğinin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Proje toplam beş rapordan oluşmaktadır. Bu raporlarda 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun yanısıra Türkiye’de yürürlükte olan rekabet mevzuatının kapsamı çerçevesinde Avrupa Birliği’ndeki rekabeti bozan anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar, hakim durumun kötüye kullanılması, blok muafiyetler ve şirket birleşmeleri hakkındaki mevzuat incelenmiştir.

Geniş ve karmaşık bir konu olan rekabet mevzuatının ülkemiz sanayicisi ve işadamları tarafından tanınması ve anlaşılması amacıyla hazırlanan bu raporlar, rekabet mevzuatına giriş niteliğindedir. Gelecekte Türkiye’deki uygulamaların da gelişmesi ve bilgi birikiminin artmasıyla beraber Türk rekabet mevzuatını ve Rekabet Kurulu politikalarını daha kapsamlı ele alacak çalışmalar için bir kaynak oluşturacağını umduğumuz bu çalışma AB Danışmanlık ve Yatırım Hizmetleri A.Ş. ve ESC Danışmanlık tarafından hazırlanmıştır.

Aralık 1998

ÖZGEÇMİŞ

Prof. Dr. Arif Esin

Prof. Dr. Arif ESİN, 14 Ocak 1956'da İstanbul'da doğdu. Orta ve Lise öğrenimini Saint-Benoît Lisesinde tamamladı. Paris Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu olan Arif ESİN, aynı Üniversitede Avrupa Topluluğu üzerine Yüksek Lisans ve Doktora yaptı. Paris Üniversitesi, Uppsala Üniversitesi (İsveç) ve Erasmus Üniversitesinde (Hollanda) öğrenim üyeliğinde bulunan Prof. Dr. Arif ESİN, halen İstanbul Üniversitesi'nde görev ifa etmektedir. Finansal Forum Gazetesi'nin başyazarı olan Prof. Dr. Arif ESİN, ayrıca AT hukuku alanında uzmanlaşmış Türk sermayeli yegâne hukuk ve danışmanlık firması olan ESC Consulting Ltd.'nin sahibidir. Prof. Dr. Arif ESİN'in AT Hukuku ve ekonomisi konularında Türkçe ve yabancı dillerde yayımlanmış 23 adet kitabı ve 200'ü aşkın makalesi bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YÖNETİCİ ÖZETİ	11
-----------------------------	-----------

GİRİŞ	19
--------------------	-----------

BÖLÜM 1 - 4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN UYGULAMA ESASLARI	23
--	-----------

1. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Hukuki Dayanağı	25
2. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Amacı, Kapsamı ve Temel Kavramları	25
3. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Temel Yasak Alanları	26
3.1. Teşebbüsler Arasında Rekabeti Sınırlayıcı Uyumlu Eylem, Anlaşma ve Kararların Rekabet Kanunu Çerçevesinde Konumu	26
3.1.1. Satış Koşullarının Tespit Edilmesi	29
3.1.2. Piyasaların ve Piyasa Unsurlarının Paylaşılması	30
3.1.3. Arz ve Talep Miktarlarının Kontrol Edilmesi	31
3.1.4. Rakip Teşebbüslerin Faaliyetlerinin Zorlaştırılması	32
3.1.5. Eşit Yükümlülük ve Edimler için Farklı Şartlar Uygulanması	32
3.1.6. Şartlı Satış Uygulamaları	32
3.2. Hakim Durumun Kötüye Kullanılması	33
3.2.1. Rakip Teşebbüslerin Faaliyetlerinin Zorlaştırılması	35
3.2.2. Eşit Yükümlülük ve Edimler için Farklı Şartlar Uygulanarak Ayrımcılık Yapılması	35
3.2.3. Yeniden Satış Koşullarının Tespiti ve Şartlı Satış Uygulamaları	36
3.2.4. Hakim Durum ile Elde Edilen Avantajlar ile Farklı Bir Piyasada Rekabetin Bozulması	37
3.2.5. Arz Miktarının ve Teknik Gelişmenin Sınırlandırılması	37
3.3. Birleşme ve Devralmaların Rekabet Kanunu Çerçevesinde Konumu	38

4. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun	
Çerçevesinde Muafiyet Rejimi	41
4.1. Menfi tespit başvuruları	44
5. AB, Üye Ülkeler ve Türk Rekabet Mevzuatları	
Arasındaki Farklar.	44
5.1. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile	
AB Rekabet Mevzuatı Arasındaki Farklılıklara Bakış	44
5.2. Rekabet Kuralları Doğrultusunda AB'deki, Üye Ülkelerdeki	
ve 3. Ülkelerdeki Soruşturma Sistemleri ve Cezai Müeyyideler	
Arasındaki Farklılıklar	45

BÖLÜM 2 - 4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN TEŞEBBÜSLER İLE İLİŞKİSİ 57

1. Rekabet Kurulu'nun İnceleme ve Araştırmalarında	
Usul ve Esaslar	59
1.1. Önaraştırma	59
1.2. Soruşturma Aşaması	60
1.3. Delillerin Toplanması ve Tarafların Bilgilendirilmesi	60
1.4. Tebligat ve Cevap Verme	61
1.5. Sözlü Savunma Toplantısına İlişkin Esaslar	61
1.6. Nihai Karar	62
1.7. Toplantı ve Karar Yeter Sayısı	63
1.8. Kararlarda Bulunması Gereken Hususlar	63
1.9. Kararların Yazılması	64
1.10. Sürelerin Başlama Tarihi	64
1.11. Kurul Kararlarına Karşı Yargı Yolu	64
2. Para Cezaları	64
2.1. İdari Para Cezaları	64
2.1.1. Kanun'un 4. ve 6. Maddelerinin İhlali	65
2.1.2. Kanun'un 4. Maddesi'nin İhlaline İlişkin Cezalar	65
2.1.3 Kanun'un 6. Maddesi'nin İhlaline İlişkin Cezalar	66
2.1.4. Birleşme ve Devralmaların Kurul'a Bildirilmemeleri	67
2.1.5. Para Cezalarının Gerçek Kişilere Uygulanması	67
2.2. Süreli Para Cezaları	67
2.3. Para Cezaları ve Süreli Para Cezalarında Zamanaşımı	68

	Sayfa
3. Rekabetin Sınırlanmasının Özel Hukuk Alanındaki Sonuçları	68
3.1. Kanuna Aykırı Anlaşma ve Kararların Hukuki Niteliği	68
3.2.Tazminat Hakkı	69
3.3. Zararın Tazmini	69
3.4. İspat Yükü	69
EK :Birleşme ve Devralmalar ile Uyumlu Eylem, Karar ve Anlaşmaların Bildirim Esasları	71
1. Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmaların Bildirimi ve FORM-2 Üzerine Açıklamalar	73
2. Anlaşmaların, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Rekabet Kurulu'na Bildirimi, Menfi Tespit veya Bireysel Muafiyet Talebi ve FORM-1 Üzerine Açıklamalar	84

YÖNETİCİ ÖZETİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

Avrupa Topluluğu'nu kuran Roma Antlaşması'nın 85, 86 ve 90. maddeleri Üye Devletler arasında mal ve hizmet ticaretinin serbestliğini sağlamak ve Ortak Pazar'da yoğun bir rekabet ortamı oluşturmak amacıyla rekabet kurallarını tanımlamaktadır.

Kurucu Antlaşma'nın 85, 86 ve 90. maddeleri kapsamında Konsey ve Komisyon'un tüzük, yönerge, kararlar, görüşleri ve Avrupa Toplulukları Adalet Divanı (ATAD) içtihatları Topluluk Rekabet Hukuku müktesebatını oluşturmaktadır.

Türkiye-AT ilişkilerinde Rekabet Hukuku konumu itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti, AET - Türkiye arasındaki Ankara Anlaşması (1963) ve Katma Protokol (1971) ile Kurucu Roma Antlaşması'nın 85, 86 ve 90. maddelerine uyumlu bir rekabet kanununu yürürlüğe almayı taahhüt etmiştir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti, 6 Mart 1995 tarihli ve 1/95 sayılı 36. Dönem Ortaklık Konseyi Kararı'nın 32, 33 ve 39 maddeleri ile ikincil rekabet mevzuatını kabul etmiştir. Böylelikle AT içtihat hukuku ve muafiyet rejimi Türkiye'de geçerli kılınmıştır.

AT ile Türkiye arasında rekabet mevzuatının uyumlaştırılmasının temel amaçlarının;

- Türkiye'nin AT'ye tam üyelik yolunda mevzuat uyumunun sağlanması ve malların serbest dolaşımı hedefine yönelik olarak Ortak Pazar'daki mevzuat ortamının Türkiye'de de tesisi,
- AT ve Türkiye'nin uyguladıkları antidamping uygulamalarının durdurulması,
- Türkiye'nin rekabetçi özellik kazanmasıyla sanayi verimliliğinin artırılması, olduğu düşünülmektedir.

Topluluk Rekabet Hukuku'na uyum kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u 13 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe koymuştur.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde Rekabet Kurulu, Kanun'un yürürlüğe girmesinden 27 ay sonra, 1997 yılının Mart ayında faaliyete geçmiştir.

Rekabet Kurulu hızlı bir yapılanma ile Rekabet Kurumu'nu oluşturmuş, uzman personel yapılanmasını sağlamış, üç yönetmelik ve altı tebliğ yayımlamış ve 5 Kasım 1997 itibarıyla etkin olarak faaliyete başlamıştır.

AT ve Türkiye Mevzuatında Rekabet Hukuku

	ROMA ANTLAŞMASI (madde)	1/95 OKK (Madde)	4054 SAYILI R.K.H.K. (Madde)
REKABETİ KISITLAYICI UYUMLU EYLEM KARAR VE ANLAŞMALARA GETİRİLEN YASAKLAMA	85/1	32/1	4
MEVZUATA UYUMLU OLMAYAN SÖZLEŞMELERİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ	85/2	32/2	56
MUAFİYET Muafiyet Yönetmelikleri	85/3	32/3 39/2-a	5 1997/2,3,4;..
HAKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASI YASAĞI	86	33	6
REKABETİ KISITLAYICI BİRLEŞME VE DEVRALMALARIN YASAKLANMASI			7 1997/1
KİT'LERİN KANUN KAPSAMINDA YERALDIĞINA İLİŞKİN MADDE	90	41	2

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun bazı temel yasaklar getirmektedir.

Rekabet Kanunu -kamu teşebbüsleri dahil olmak üzere- mal ve hizmet piyasalarındaki tüm üreticilere ve tüm yeniden satıcılara,

- Rekabeti engelleyici, bozucu, kısıtlayıcı etkisi olan teşebbüsler arasındaki anlaşmaları, kararları ve uyumlu eylemleri,
- Hakim durumun kötüye kullanılmasını,
- Hakim durum yaratan ya da mevcut hakim durumu güçlendiren ve rekabeti sınırlandıran birleşme ve devralmaları yasaklamaktadır.

Rekabet Kanunu çerçevesinde üç temel yasak alanı bulunmaktadır:

TEMEL YASAK 1

Rekabeti engelleyici, bozucu, kısıtlayıcı etkisi olan teşebbüsler arasındaki anlaşmalar kararlar ve uyumlu eylemler

Bunlar özellikle;

- Alım ya da satım fiyatı ile her türlü alım ya da satım şartının tespit edilmesi,
  - Piyasaların ya da piyasa kaynaklarının bölüşülmesi ya da kontrolü,
  - Arz ya da talep miktarının kontrol edilmesi,
  - Rakiplerin faaliyetlerinin zorlaştırılması ya da piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi,
  - Eşit şartlardaki alıcılara ayrımcı uygulamalar yapılması,
  - Şartlı satış yapılması
- olarak tanımlanmaktadır.

TEMEL YASAK 2

Mal ya da hizmet piyasalarının bir bölümünde ya da tamamında hakim durumun kötüye kullanılması

Bunlar özellikle;

- Faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine engel olma,
- Eşit şartlardaki alıcılara ayırıcı uygulamalar yapma,
- Şartlı satış yapma,
- Finansal, teknolojik ve ticari avantajlar ile başka bir alanda rekabeti bozma,
- Üretimi, pazarlamayı ya da teknik gelişmeyi kısıtlama,

olarak tanımlanmaktadır.

TEMEL YASAK 3

Piyasaların tamamında veya bir bölümünde rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde, hakim durum yaratan ya da mevcut hakim durumu güçlendiren Birleşmeler ve Devralmalar

Buna göre:

İki ya da daha çok sayıda bağımsız teşebbüsün toplam pazar paylarının % 25'i geçmesi ya da toplam cirolarının 10 trilyon lirayı aşması halinde birleşmelerinin ve ya devralmalarının bildirimi zorunludur. (Tebliğ No: 1997/1). Bu tür birleşmeler ve devralmalar rekabeti sınırladığı ve hakim durum yarattığı ölçüde yasaktır.

Öte yandan Rekabet Kanunu çerçevesinde bir muafiyet rejimi yer almaktadır:

MUAFİYET REJİMİ

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, birinci temel yasak alanı olarak tanımlanan, teşebbüsler arasında rekabeti kısıtlayıcı nitelikteki anlaşma karar ve uyumlu eylemlere;

- Grup muafiyetleri
- Bireysel muafiyetler

ile tüketici yararına olması kaydıyla ve süreleri ile şartları sınırlı olarak üretimde ve dağıtımda ekonomik ve teknolojik iyileşmeyi hedefleyerek, muafiyetin geri alınması hakkını saklı tutarak, muafiyet tanınmaktadır.

Grup muafiyetleri kapsamında Rekabet Kurumu Başkanlığı bir dizi muafiyet tebliğleri yayımlamaktadır. Söz konusu Grup Muafiyetleri

- Tek Elden Dağıtım (Tebliğ No: 1997/3)
- Tek Elden Satın Alma (Tebliğ No: 1997/4)
- Teknoloji Transferi
- Motorlu Taşıt Araçları Dağıtımı
- İhtisaslaşma
- Ar-Ge
- Franchising
- Deniz Taşımacılığı
- Hava Taşımacılığı
- Sigortacılık

anlaşmalarına uygulanmaktadır.

Grup Muafiyeti Tüzükleriyle (AT-Blok Muafiyet Yönetmelikleri) kısıtlanmasına müsaade edilen sınırları aşmayan unsurları içeren anlaşmalar 4. madde ile getirilen yasaklardan doğrudan muaf tutulmaktadır. Grup Muafiyeti Tebliğleri kapsamında faaliyet gösteren işletmelerin bireysel muafiyet talebiyle Rekabet Kurulu'na başvurması gerekmemektedir.

Ayrıca rekabeti kısıtlayıcı unsurları grup muafiyeti tüzüklerinde belirtilen sınırları aşan anlaşmalara ya da karar ve uyumlu eylemlere anlaşmanın etkisiyle tüketici yararına olarak üretimde/dağıtımda ekonomik ve teknolojik iyileşmeyi sağlayan/sağlayacak etkileri oluşturması kaydıyla; Bireysel Muafiyet tespiti talep edilebilir (Tebliğ No: 1997/2). Ancak hakim durumun kötüye kullanılması yasağına ilişkin bir muafiyet edinilemez.

GİRİŞ

GİRİŞ

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Avrupa Topluluğu-Türkiye bütünleşme sürecinde, Kanun'un Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasında yürürlükte bulunan Gümrük Birliği'nin getirdiği mevzuat uyum paketinin en önemli unsurlarından biri olduğu görülmektedir.

Gümrük Birliği, Türkiye ile Topluluk arasında serbest ticaretin, her türlü gümrük vergisi, eş etkili uygulamalar, miktar kısıtlamalarının kaldırılması, Ortak Gümrük Tarifesine (OGT) uyum ve mevzuat yakınlaştırması ile geliştirilmesini öngörmektedir.

Mevzuat yakınlaştırmasının önemli unsurlarının başında Türkiye'nin Topluluğun Kurucu Antlaşması'nın Rekabet Hukuku'na ilişkin 85, 86 ve 90. maddelerinde vazedilen esaslara uygun bir Rekabet Kanunu'nu uygulamaya almasıdır.

Bu açıdan bakıldığında, Topluluğun Rekabet Politikasının oluşumunun otuz yılı aşkın bir zaman sürecinde gerçekleştiği ve Türkiye'nin Topluluk deneyimini kendi milli mevzuatına Gümrük Birliği ile aktardığı görülmektedir.

Bu bağlamda, 13 Aralık 1994 yılında yasalaşan 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, Türkiye'nin uluslararası taahhütleri doğrultusunda yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Rekabet Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin ardından uzun bir süre Rekabet Kurulu'nun kurulmasındaki geçikmeden ötürü yasayı uygulamaya sokamamıştır. Kurul'un 97 Mart'ında kurulması ve Rekabet Kurumu'nun 5 Kasım 1997 tarihinde oluşturulması ile Türkiye, iç piyasa düzenlemelerinde modern ve rekabetçi bir piyasanın oluşması için gerekli yasal mevzuata kavuşmuştur.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Türk ekonomisini uluslararası boyutta da rekabet üstünlüğüne taşıyacağı kuşkusuzdur. Ayrıca yasanın AT-Türkiye ticari ilişkilerinde pazarların bütünleşmesi sürecini hızlandıracağı öngörülmektedir. Özellikle Topluluğun Türkiye'ye karşı zaman zaman yürüttüğü anti-damping uygulamalarının Kanun'un etkin uygulanması ardından kaldırılması söz konusu olabilecektir.

Bu çalışma esas itibarıyla 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un temel yasak alanları ve onun belirleyici unsurlarını irdelemekte ve temel yasaklardan belirli koşullara uymak kaydıyla yasa doğrultusunda elde edilebilecek muafiyetleri tanımlamaktadır. Ayrıca Rekabet Kanunu'nun işletmeler ile olan ilişkilerini Rekabet Kurumu'nun işleyiş esasları doğrultusunda incelemektedir. Bu noktada rekabeti kısıtlayıcı, engelleyici ve bozucu fiillerde bulunan ve hakim durumunu kötüye kullanan işletmelere, ayrıca işletmeleri hakim duruma ulaştıracak ya da piyasaları bozacak biçimde güçlendirecek birleşme ve devralma hallerinde işletmelere

uygulanacak prosedürler irdelenmektedir.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un düzgün işleyişinin Türkiye'de makro dengelerin kurulması açısından büyük önem taşıdığı tartışılmaz olgular arasındadır. Bu nedenle yasanın özel kesim tarafından bilinmesinde ve büyük bir ciddiyet ile uygulanmasında sayısız faydalar mevcuttur.

B Ö L Ü M

4054 SAYILI
REKABETİN KORUNMASI
HAKKINDA KANUN'UN
UYGULAMA ESASLARI

1. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Hukuki Dayanağı

Rekabet Kanunu, Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Ankara Anlaşması ve Anlaşma'ya ek Katma Protokol'ün gereği olarak yürürlüğe girmiştir. Katma Protokol'ün 43 maddesi ile Türkiye'nin, Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'nın 85, 86, 90 ve 92 nci maddelerinde vazeden rekabet hukukuna ilişkin düzenlemeleri kendi mevzuatına aktaracağı öngörülmüştür.

Bu doğrultuda Gümrük Birliği'nin Son Dönemi'ne girmeden önce Türkiye'nin Topluluk mevzuatına uyumlu Rekabet Kanunu'nu yürürlüğe koyması benimsenmiştir.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, Gümrük Birliği'nin işleyişini belirleyen 6 Mart 1995 tarihli Ortaklık Konseyi Kararı'nın akdedilmesinden kısa bir süre önce, 13 Aralık 1994 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Gümrük Birliği'nin işleyişini belirleyen 6 Mart 1995 tarihli 36. Dönem Ortaklık Konseyi Kararı'nın temel esaslarını Kurucu Roma Antlaşması'nın 85, 86 ve 90. maddelerinden alan 30 ve 31. maddeleri, 4054 sayılı Yasa'nın temel ilkelerini belirlemektedir.

Avrupa Topluluğu ile mevzuat uyumu ve tam entegrasyon sürecinde Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirerek Topluluk pazarının rekabet kurallarını mevzuatına aktarmış ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u yürürlüğe sokmuştur.

2. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Amacı, Kapsamı ve Temel Kavramları

13.12.1994 Tarih ve 22140 Sayılı Resmi Gazete'de 4054 Kanun numarası ile Rekabetin Korunması Hakkında Kanun yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Rekabet Kanunu'nun amacı, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu, kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları engellemek ve piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemektir.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un kapsamına haksız rekabet fiilleri değil, eksik rekabet fiilleri girmektedir. Buna karşılık TTK'nın 56. ve 57. maddeleri ise düzenlediği şekliyle haksız rekabet fiillerini tanımlamaktadır.

Öte yandan İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun ise ithalat sonucu piyasada oluşan eksik rekabetin önlenmesini amaçlamaktadır. İhracatçı ül-

kede iç piyasa satış fiyatının altında uygulanan ihracat fiyatıyla, Türkiye'de zarar ve ziyan oluşturan ithalata karşı telafi edici vergi ihdas edilmesine olanak sağlanmaktadır.

Böylelikle Türkiye-AT arasında kurulan gümrük birliği alanındaki eksik rekabet 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile önlenirken, Üçüncü Ülkeler menşei ithalatın yaratacağı eksik rekabet, İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun ile önlenmektedir.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun üç ayrı fiili yasaklamaktadır:

- Rekabeti engelleyici, bozucu, kısıtlayıcı etkisi olan veya bu tehditi oluşturan teşebbüsler arasındaki anlaşmalar, kararlar ve uyumlu eylemler,
- Hakim durumun kötüye kullanılması,
- Hakim durum yaratan ya da mevcut hakim durumu güçlendiren birleşme ve devralmalar.

Bu fiiller, rekabetin bozulması veya kısıtlanması etkisini yaratması durumunda yasaktır. Bununla birlikte Rekabet Kanunu'nun verdiği yetki ile Rekabet Kurumu, dağıtım kanallarının iyileşmesi ve rekabetin bozulmaması koşulları ile kamu yararına etki yaratacak olan teşebbüsler arasındaki anlaşmalara ve uyumlu eylemlere muafiyet tanıyabilmektedir.

3. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Temel Yasak Alanları

Temel yasak alanlarını üç başlıkta incelemek mümkündür.

3.1. Teşebbüsler Arasında Rekabeti Sınırlayıcı Uyumlu Eylem, Anlaşma ve Kararların Rekabet Kanunu Çerçevesinde Konumu

Bu husus, 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun tarafından yasaklanan üç temel fiilden ilkidir. Temel amacı, yatay ve dikey anlaşmalar ve uyumlu eylemler marifetiyle belirli bir mal veya hizmet piyasasında rekabetin sınırlandırılmasının engellenmesidir.

Rekabet Kanunu'nun 4. maddesinde, teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin belirli bir mal veya hizmet piyasasında rekabeti doğrudan veya dolaylı olarak engellemeleri ile rekabeti bozma veya kısıtlama amacını

taşıyan eylemlerin yasak olduğu belirtilmektedir.

İlgili madde kapsamında hukuka aykırı olarak tanımlanan uyumlu eylem ve kararları özellikle;

- Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi,
- Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü,
- Mal veya hizmetlerin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi,
- Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkarılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi,
- Münhasır bayilik hariç olmak üzere, eşit hak, yükümlülük ve edimler için eşit durumdaki kişilere farklı şartların uygulanması,
- Anlaşmanın niteliği veya ticari teamüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması veya aracı teşebbüs durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da arz edilen hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da arz edilen bir mal veya hizmetin terkar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesi

olarak tanımlanmaktadır.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Dördüncü maddesi, Avrupa Topluluğu'nun Kurucu Antlaşması olan Roma Antlaşması'nın 85. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen temel kurallara uyumludur.

Piyasalardaki yatay ve dikey yapılanmalar Rekabet Kanunu'nun kapsamında incelenecektir. Rekabet Kanunu, marka içi rekabeti ve markalar arası rekabeti düzenlemekte, öte yandan yatay ve dikey piyasa yapılanmaları içerisinde rekabetin sınırlandırılmasını yasaklamaktadır.

Bir nihai ürünün perakende satış noktasına intikal etmesine değin, farklı teşebbüsler tarafından ifa edilen tüm üretim ve dağıtım faaliyetleri dikey yapılanmayı ifade etmektedir. Bir teşebbüsün ham madde, yarı mamül ve enerji tedariki ile başlayan sınai faaliyetleri dahil olmak üzere; teşebbüsün mamullerini perakende satış noktasına ulaştırmasına değin teşebbüsler arasında oluşan tüm mülkiyet devirleri, kanun dahilinde incelenir.

Yatay yapılanma ise belirli bir mal veya hizmetin benzer faaliyetler gösteren te-

şebbüsler tarafından oluşturduğu piyasaları ifade etmektedir. Başka bir deyişle, belirli bir piyasada faaliyet gösteren rakip işletmeler; ister üretici işletmeler, ister dağıtım firmaları ya da aynı piyasada faaliyet gösteren satış noktaları olsunlar, yatay yapılanmayı oluştururlar.

Rekabet Kanunu, mal ve hizmet piyasalarında tüm yatay ve dikey yapılanmalar içerisindeki uyumlu eylemleri, ortak kararları ve anlaşmaları rekabeti bozduğu ölçüde yasaklamıştır.

Bu noktada üzerinde önemle durulması gereken husus, Rekabet Hukuku'nda anlaşma ve kararların ispatına ilişkin maddi delil ya da sözleşmenin tespit edilmesinin şart olmadığı ve taraflar arasında sürdürülen iktisadi faaliyetin bir anlaşmanın varlığının ispatı için yeterli sayıldığıdır.

Diğer bir deyişle, aralarında sözleşme bulunmadığı halde ortak kararlar piyasa faaliyetlerini benimseyen teşebbüsler arasında, anlaşma, karar ya da uyumlu eylem bulunduğu hüküm verilir.

Uyumlu eylemlerin olduğu piyasalardakine benzer şekilde bir diğer piyasada fiyat istikrarlarının oluşması, arz ve talep dengesinin bozulması, veya piyasaların paylaşılması halinin oluşması karşısında ilgili piyasadaki teşebbüslerin de uyumlu eylem içinde bulunduklarına karine teşkil etmektedir.

Fakat bu durumda taraflar, ekonomik ve rasyonel gerekçelere dayandırılmış deliller ile uyumlu eylemde bulunmadıklarını ispatlamak suretiyle sorumluluktan kurtulabileceklerdir.

Teşebbüs birlikleri tanımı ise, dernekleri, sendikaları ve benzeri dayanışma örgütlerini kapsamaktadır. Rekabet Kanunu ile bu teşebbüs birliklerinin de rekabeti sınırlayıcı etkiler taşıyan faaliyetleri ve kararları yasaklanmaktadır.

Öte yandan, bir teşebbüsün kontrol ettiği ve sermaye yapısı itibarıyla kendine bağlı olan teşebbüsler ekonomik bütünlük olarak nitelendirilmektedir. Bir teşebbüsü meydana getiren bağımlı ekonomik unsurlar arasındaki anlaşmalar, 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi kapsamının dışında kalır.

Burada sözü edilen ekonomik bütünlük, aynı teşebbüs tarafından oluşturulmuş olan üretim, dağıtım şirketlerini ya da ara mamul veya hammadde tedarikçisi veya kullanıcısı konumundaki ekonomik yapılardır. Bu itibarla bağımlı ekonomik yapılar arasında yeralan anlaşmalar, 4. madde kapsamında yer almamaktadırlar.

Öte yandan bir teşebbüsün diğer teşebbüslerle yapacağı ortak girişimler ile oluşturulacak olan bağımsız ekonomik unsurlar, 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi kapsamında incelenmektedir. Bununla birlikte, oluşturulacak ekonomik unsurun bağımsız bir yapı oluşturmaması ve teşebbüsler arasında koordinasyonu sağlayan bir yapı oluşturmaması halinde, bağlantılı olduğu te-

şebbüsler 4. madde kapsamı içerisinde değerlendirilecektir.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu'nun 4. maddesi, birden fazla teşebbüsün uyumlu eylem, anlaşma veya kararlar ile rekabetin sınırlandırılması ya da sınırlandırma tehdidini oluşturması halinde uygulanmaktadır. Bir diğer deyişle, Türkiye genelinde ve ilgili piyasada hakim durumda bulunmayan bir teşebbüs, ilgili madde ile ortaklaşa ifası halinde yasaklanan fiilleri münferiden uygulaması halinde, bu fiiller yasak kapsamına girmeyecektir. Zira ilgili madde iki temel şartı beraberinde getirmektedir. Bunlar "rekabetin sınırlandırılması" ve "bu etkiyi doğuran fiilin birden fazla teşebbüs tarafından ifa edilmesi" dir.

Burada önemle üzerinde durulması gereken husus, arz ve talep miktarı ile piyasa fiyatını münferiden alacağı kararlar ile ilgili piyasada belirleyebilme gücüne sahip olan bir teşebbüsün faaliyetlerinin 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirileceğidir. Bununla birlikte piyasa gücü itibarıyla Kanun'un 6. maddesi kapsamına girebilecek olan hakim durumdaki bir teşebbüsün rakipleriyle ya da dikey piyasalardaki muhatapları ile içinde bulundukları faaliyetler Kanun'un 4. maddesi kapsamına da girmektedir.

Bu maddede birden fazla teşebbüsün rekabeti kısıtlamak için anlaşmaları ya da birlikte davranmaları yasaklanmıştır. Ayrıca bu anlaşma, karar veya uyumlu eylem rekabeti kısıtlama amacını taşımasa dahi, bu etkiyi doğurması ve hatta bu etkiyi doğurma tehdidi oluşturması durumunda yasaklanmaktadır.

Madde genel nitelikte olup her türlü mal üretimi ve mal üretimiyle ilgili faaliyetleri kapsadığı gibi, hizmet sektörünü de kapsamaktadır. Ayrıca sağlayıcılar veya üreticiler gibi, alıcıların da kollektif faaliyetler ile rekabeti sınırlamaları madde kapsamındadır.

Öte yandan Kanun'un 4. maddesi uyumlu eylem kavramını getirilmiştir. Uyumlu eylem, anlaşmalar ve sözleşmeler ile oluşturulan işbirlikleri gibi maddi deliller ile ispatı yapılamayan bir çıkar yollu davranıştır. Bu nedenle karineler doğrultusunda uyumlu eylemin varlığı iddiası getirilebilmekte ve uyumlu eylemin ispatına yönelik olarak iddia edilen uyumlu eylemin sonuçlarına bakarak değerlendirme yapılabilir.

Aşağıda Kanun'un 4. maddesini ihlal eden hallere ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Bu haller 4. maddenin yasakladığı aykırı faaliyetleri tahdit etmemektedir.

3.1.1. Satış Koşullarının Tespit Edilmesi

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi, mal veya hizmetlerin alım veya satım şartlarının, fiyatın, kar marjının tespit edilme-

sini ya da satınalma esas maliyet fiyatının empoze edilmesini, rekabeti bozduğu ölçüde yasaklamıştır.

Bu madde, sağlayıcıların, yeniden satıcısının satış fiyatını, maliyeti ve karı; ayrıca stok miktarları, tanzim ve teşhir usulleri gibi sair şartları belirlemesini yasaklamaktadır.

Bu durumun ortaya çıkardığı sonuç, tüm mal ve hizmetlerin piyasa fiyatlarının üreticisi tarafından yeniden satıcı adına belirlenmesine yasanın cevaz vermediği ve yeniden satıcı konumundaki alıcının piyasa fiyatını oluşturacak satış şartlarını tespit etmesinde serbest bırakıldığıdır.

Öte yandan bu madde, yeniden satıcı veya endüstriyel alıcının tedarikçisine satınalma şartlarını ve maliyet, tedarik ve kar unsurlarını empoze etmesini yasaklamaktadır.

Rekabet Kanunu, alım ve satım şartlarının serbest rekabet ortamında, serbest piyasa koşulları dahilinde oluşmasını öngörmektedir. Bu doğrultuda, dikey yapılanma içerisinde satış şartları gibi alış şartlarının da teşebbüsler tarafından bağımsız olarak tespit edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Öte yandan rakip teşebbüslerin fiyat, kar, pirim, vade gibi herhangi bir satış şartını tespit etmeleri ya da bu çıkar yollu uygulamayı doğuracak bir işbirliğine girmeleri, ilgili madde ile yasaklanmıştır. Ayrıca meslek dernekleri gibi çatılar altında rakip teşebbüslerin üretim, maliyet, stok ve her türlü satış sistem ve politikasını müzakere etmeleri, bilgileri sirküle etmeleri gibi, rekabetin gerektirdiği belirsizlikleri ortadan kaldıracak uygulamalara girmeleri yasaklanmıştır.

3.1.2. Piyasaların ve Piyasa Unsurlarının Paylaşılması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (b) bendi, mal veya hizmet piyasalarının yatay piyasa oluşumlarında bulunan teşebbüsler tarafından paylaşılmasını, paylaştırılmasını, hammadde ve yan sanayi girdileri, teknoloji kaynakları dahil piyasa kaynaklarının ve unsurlarının bölüşülmesini ya da kontrol edilmesini yasaklamıştır.

Bu madde, rekabet halinde bulunması gereken firmaların belirli piyasalarda faaliyetlerini yoğunlaştırarak, rakip firmaların faaliyet gösterdiği alanlara uyumlu eylem ile, karşılıklı olarak girmemelerini ve böylelikle piyasalarda rekabetin oluşmasını engellemelerini yasaklamaktadır.

Türkiye pazarı genelinde farklı ürün gruplarında coğrafi paylaşımın yaygın olduğu göz önünde bulundurulduğunda; ilgili maddenin yeni pazar yapılanmalarını beraberinde getireceği görülmektedir. Bu noktada temel hedef, navlun ve dağıtım

giderleri gibi makul gerekçelerin dışına çıkılarak, Türkiye pazarını bölgeler itibarıyla paylaşmak marifetiyle teşebbüslerin bölgesel anlamda uzlaşmalarına mani olmak ve teşebbüsleri aynı piyasalarda faaliyete sokarak rekabetin sağlanmasıdır.

Geniş bir coğrafyaya dağıtım yapılırken navlun giderlerinin maliyetler üzerine oluşturduğu etki ile bazı üretici firmaların uzak bölgelerde faaliyet gösterememele-ri açıklanabilir. Fakat bununla birlikte, pek çok durumda navlun farkları ile açıklanamayacak şekilde, bir üretici firmanın diğer üretici firmanın bulunduğu coğrafi bölgede satış faaliyetleri göstermediği, bununla birlikte kendi faaliyet bölgesine de diğer üretici işletmenin girmediği görülmektedir. Böyle bir durum her iki piyasada da rekabet ortamının bilinçli bir şekilde oluşturulmaması olarak ele alınacaktır. Bu tip piyasa paylaşımları, Rekabet Kurumu tarafından gözlenecek ve karine tespit edilmesiyle birlikte soruşturma Rekabet Kurulu tarafından resen başlatılacak ve taraflar piyasaları paylaşmadıklarını ispatlamak durumunda kalacaklardır.

Bu konumdaki iki firma, Rekabet Kurulu'nca açılacak soruşturma dönemi boyunca gerçekleştirdikleri satışları, ilgili evraklar ile birlikte incelenmek üzere Rekabet Kurulu'na teslim edeceklerdir. Bu türde bir soruşturma Kurul'un tespit edeceği ve Kanun'un 14 ve 15. maddeleri doğrultusunda atanan uzmanlarca bilgi isteme ve yerinde inceleme yetkileri çerçevesinde yapılacaktır. Böylelikle firmaların satış haritaları dönemler itibarıyla tespit edilebilecek ve piyasaların paylaşılması fiilinin var olup olmadığı kolaylıkla anlaşılabilecektir. Bu incelemeler sürecinde, üretici firmaya bağlı bulunan ya da ekonomik bütünlük sergileyen ya da üretici firma tarafından kontrol edilen bir dağıtıcı firma tarafından satışların gerçekleştirilmesi durumunda, ilgili dağıtıcı firma da soruşturma kapsamına alınacaktır.

3.1.3. Arz ve Talep Miktarlarının Kontrol Edilmesi

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu'nun 4. maddesinin (c) bendi, mal ve hizmet arzı ile talebinin serbest rekabetin gereği olarak piyasalarda belirlenmesine olanak vermeyecek şekilde, uyumlu eylem anlaşma ve kararlar ile teşebbüsler arasında belirlenmesi ve kontrol edilmesini yasaklamaktadır.

Serbest rekabetin hakim olduğu piyasalarda fiyat dahil olmak üzere alım ve satım şartları arz ve talep dengeleri ile oluştuğu halde, teşebbüslerin ortak kararlarla arzı kontrol etmeleri ve böylelikle alım satım şartlarını yönlendirmelerine mani olunmaktadır.

Bu durum, belirli piyasalarda faaliyet gösteren teşebbüslerin ortak karar ve uyumlu eylemler marifetiyle, arz miktarını belirli seviyelerde sınırlandırarak piyasa fiyatını azami seviyede muhafaza etmelerini ve böylelikle rekabetin oluşmasına ma-

ni olmalarını engellemektedir.

Bu durum ayrıca piyasalara yeni teşebbüslerin girmelerine mani olmak amacı ile talep ve arz miktarının kontrol edilmesini de önlemektedir.

3.1.4. Rakip Teşebbüslerin Faaliyetlerinin Zorlaştırılması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (d) bendi, piyasalarda teşebbüslerin rakiplerinin faaliyetlerini kısıtlamaları, zorlaştırmaları ya da piyasaya girişlerinin engellemesi marifetiyle rekabeti bozucu fiillerde bulunmalarını ve ayrıca boykot ve benzeri faaliyetlerle piyasaya girişleri engellemelerini yasaklamıştır.

Öte yandan belirli bölge pazarlarına yeni giren teşebbüs tarafından üretim ya da ithalat marifetiyle ürün sokma girişimlerine, mevcut işletmelerin ilgili bölgesel pazarda diğer pazarlara oranla düşük fiyat uygulaması marifetiyle mani olması yasaklanmıştır. Bölgesel üretim yapan işletmelerin faaliyetlerinin, yaygın faaliyet gösteren işletmeler tarafından zorlaştırılması da yasak kapsamına girmektedir.

3.1.5. Eşit Yükümlülük ve Edimler için Farklı Şartlar Uygulanması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (e) bendi, eşit hak ve yükümlülüklerle eşit edimlerdeki teşebbüslere karşı farklı şartların uygulanmasını yasaklamaktadır.

Bu maddenin açık ifadesi, performans ve teminat gibi ekonomik ve rasyonel kriterlerde eşit konumda bulunan işletmelere karşı, sağlayıcıların eşit fiyat ve satış şartları uygulamalarının zorunlu hale getirilmesidir. İktisadi olarak geçerli kabul edilmeyen sübjektif kriterler ile eş edimlerdeki alıcılara karşı farklı iskonto ve vade ya da teminat uygulamaları yasaklanmaktadır.

3.1.6. Şartlı Satış Uygulamaları

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (f) bendi, sağlayıcı firmaların arz ettiği ürünlerin alıcısı olan yeniden satıcı konumundaki işletmeye, satışa konu mal veya hizmete bir başka mal veya hizmetin alımını da şart koşması yasaklanmaktadır.

Bu maddenin açık ifadesi, bir malın satışının gerçekleşmesi için alıcıya bir başka malın ya da hizmetin de satın alınmasının zorlanmasının yasaklandığıdır.

Öte yandan yeniden satışa konu mal veya hizmetlerin teşhirinin de sağlayıcı tarafından tespit edilmesi yasaklanmaktadır.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre, mülkiyet sahibinin kendi satış şartlarını bağımsız olarak tespit etmesi esastır. Bu durumda, satınalım şartları içerisinde ilgili emtianın yeniden satışına ilişkin şartların yeralması yasaklanmaktadır.

Promosyon veya kampanya isimleri altında da olsa, yeniden satıcı tarafından talep edilen ürünlerin satınalımını için, talep edilmeyen ürünlerin de tedarığının sağlayıcı tarafından doğrudan veya dolaylı olarak zorlanması yasaktır. Öte yandan satınalınan emtianın yeniden satıcı tarafından tanzim ve teşhirinin de sağlayıcı tarafından satışa şart olarak öne sürülmesi de yasaklanmaktadır.

3.2. Hakim Durumun Kötüye Kullanılmasının Rekabet Kanunu Çerçevesinde Konumu

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre, hakim durum, bir teşebbüsün ya da birden fazla teşebbüsün rakipleri ve müşterilerinden bağımsız kararlar ile fiyat, arz, üretim-dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri Türkiye genelinde ya da belirli bir piyasada belirleyebilme gücünü ifade etmektedir.

Teşebbüslerin rakiplerinden ve alıcılarından (talepten) bağımsız olarak tespit edilen üretim miktarı ve/veya satış şartları ile belirli bir piyasa ya da Türkiye genelinde söz konusu mal veya hizmetin satış şartlarını münferiden belirleyebilme gücü, teşebbüsün ilgili piyasada hakim duruma sahip olduğunu ifade etmektedir.

Hakim durumun tespitine ilişkin somut olarak belirtilebilecek kesin bir tanım bulunmamaktadır. Bir teşebbüsün hakim durumda bulunduğunu tespit etmek üzere Rekabet Kurumu tarafından yapılacak incelemede, ilgili mal ve hizmet piyasasının coğrafi büyüklüğü, iktisadi büyüklüğü, ilgili piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin sayısı, bu teşebbüslerin ferdi pazar payları, ilgili teşebbüslerin diğer piyasalardaki faaliyetleri, potansiyel rekabet gibi bir dizi ölçütün tespiti neticesinde, ilgili teşebbüsün münferit karar ve davranışları ile pazar fiyatını ve diğer şartlarını belirleyebilme gücüne sahip bulunup bulunmadığı tespit edilecektir. Farklı piyasalarda hakim durum parametreleri farklılıklar sergileyecektir.

Değişik imalat sektörlerinde, pazarın arz yönü bakımından yoğunlaşma oranları açısından büyük farklılıklar gösterdiği Türkiye'de; dört firma ile üretimin % 90-100'ünün gerçekleştirildiği tekel-oligopol karakterli sektörler bulunurken, öte yandan dört büyük işletme yoğunlaşmasının toplam arz içerisinde % 10-15'ler seviyesinde pay aldığı sektörler de mevcuttur.

Doğal olarak yoğunlaşma oranları farklı olan sektörler arasında hakim duruma sahip olan işletmelerin pazar payları da birbirlerinden farklılık göstermektedir. Ba-

zı sektörlerde bir işletmenin pazar payı % 50'nin üzerinde olmasına rağmen, ilgili işletme pazarda (Rekabet Hukuku açısından) hakim konuma sahip olmayabilmektedir. Bu hususun ölçütü, ilgili işletmenin arz ya da fiyat politikasını değiştirmesi durumunda, sahip olduğu pazar payını önemli ölçüde kaybedeceği ve talebin diğer teşebbüslere yöneleceği bir durumda, ilgili teşebbüsün hakim konuma sahip olmadığı tespit edilebilecektir. Zira ilgili teşebbüs, münferit kararları ile piyasa şartlarını değiştirebilme gücüne sahip değildir.

Bu durumda pazar payının sağladığı olanaklar ile tek başına rekabeti sınırlandırması mümkün olamayacaktır. Benzer durumlara yeni teknolojilerin hakim olduğu sektörlerde ya da yeni kurulan iş kollarında rastlamak mümkündür.

Avrupa Topluluğu uygulamalarında pazar payı % 25'in altında bulunan teşebbüslerin genel olarak hakim durumda bulunmadıkları yönünde hüküm getirildiği bilinmektedir. Pazar payı % 25 ile % 40 arasında bulunan teşebbüsler incelenmektedir. Pazar payı % 40 seviyesinin üzerinde bulunan teşebbüslerin genel olarak hakim konumda bulundukları varsayılmakta ve bu hakimiyetlerini kötüye kullanıp kullanmadıkları denetlenmektedir.

Bununla birlikte bazı sektörlerde, bir teşebbüsün % 15'ler seviyesinde pazar payına sahip olmasına rağmen, Rekabet Hukuku açısından hakim durumda bulunması mümkün olabilmektedir.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. Maddesi, yukarıda tanımlanan hakim durumda bulunan işletmelerin, hakim durumlarının sağladığı olanakları kötüye kullanarak rekabeti sınırlandırmasını ya da bozmasını yasaklamaktadır.

Bir diğer deyişle, hakim durumda bulunmak bizatihi Kanun'un 6. maddesine aykırılık teşkil etmemektedir. Piyasaların doğal süreci ile, başarı ile veya tesadüflerle oluşan hakim durumlar ya da tekellerin ekonomik konumları bir aykırılık teşkil etmemekte, buna karşın bu konumdaki teşebbüslere önemli bir sorumluluk yüklemektedir. Hakimiyetin rekabet şartlarını bozacağı biçimde veya potansiyel rekabeti tehdit edeceği biçimde kötüye kullanılması ya da alıcı ya da tedarikçilere karşı doğrudan veya dolaylı olarak hakimiyetin kötüye kullanılması yasaktır.

Öte yandan hakim konumdaki teşebbüs ile lider firma kavramlarının da birbirlerinden ayrılması gerekmektedir. Bir teşebbüs, belirli bir piyasada ya da Türkiye genelinde pazar lideri konumda olsa dahi, münferit kararları ile piyasalardaki rekabet şartlarını değiştirecek güce sahip olmayabilir. Diğer bir deyişle, bir lider firma daima hakim konuma sahip olmayabilir.

Ayrıca hakim durumla ilgili olarak göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli husus ithalat ve potansiyel rekabettir. Her ne kadar bir teşebbüs Türki-

ye'deki üretimin çok önemli bir bölümünü veya tamamını gerçekleştiriyor olsa da, yeni rakiplerin pazara giriş olanakları anlamında ekonomik ve hukuki olarak hiçbir engelin bulunmaması, bu piyasada potansiyel rekabetin var olduğunu göstermektedir. Ayrıca Rekabet Hukuku'nda üretimden alınan pay değil, arz edilen toplam mal ya da hizmet içerisinde oluşturulan pay önemlidir. Globalizasyon sürecinde bir çok piyasalarda rekabetin evrensel olduğu ve ilgili üründe ülkeler ya da ekonomik bloklar arasında oluşan rekabet ortamında yalnızca ülkesel boyutta yüksek olan bir pazar payının tek başına hakim durum yaratamayacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde yer alan hakim durumdaki işletmelerin yasaklanan davranışları aşağıdaki başlıklarda irdelenmektedir.

3.2.1. Rakip Teşebbüslerin Faaliyetlerinin Zorlaştırılması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (a) bendi; hakim durumdaki işletme(ler)'nin hakim olduğu piyasaya (ticari faaliyet alanına) bir diğer teşebbüsün ya da teşebbüslerin girmesini doğrudan veya dolaylı olarak engellemesinin, rakip faaliyetlerinin zorlaştırılmasını hedefleyen eylemlerde bulunulmasının kanuna aykırı ve yasak olduğunu belirlemektedir.

3.2.2. Eşit Yükümlülük ve Edimler için Farklı Şartlar Uygulanarak Ayırmacılık Yapılması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (b) bendinde ise hakim durumdaki işletmelerin dikey yapılanmalarında, aynı özellikleri ve iktisadi değerler ve önemi taşıyan yeniden satıcılarına karşı, farklı şartlar uygulamaları yasaklanmaktadır.

Bu maddenin açık ifadesi, performans ve teminat gibi objektif kriterlerde eşit konumdaki teşebbüslere karşı hakim durumdaki sağlayıcı firmaların eşit fiyat ve satış şartları uygulamalarını zorunlu hale getirmesi, iktisadi olarak geçerli kabul edilmeyen sübjektif kriterlerle eş edimlerdeki alıcılara karşı farklı iskonto ve vade uygulamaları, ya da teminat şartları öne sürmeleri gibi farklı uygulamaların yasaklanmış olmasıdır.

İlgili madde, hakim durumdaki işletmelerin rakip firmalara karşı sergileyebileceği eksik rekabet fiilini değil, sağlayıcısı bulunduğu işletmelere karşı, dikey yapılanma (dağıtım sistemi) içerisinde farklı uygulamalar yaparak yeniden satıcıları (ba-

yileri-müşterileri) arasında eksik rekabete yol açmalarını yasaklamaktadır.

Dikey yapılanmanın dağıtım sistemleri ve penetrasyon/distribüsyon faaliyetleri açısından Türkiye piyasalarında ne denli önemli olduğu bilinmektedir. Ayrıca işletmelerin ilgili iş kollarında en önemli rekabet avantajlarının dikey yapılanmalarındaki faaliyetleri olduğu bilinmektedir.

Dikey yapılanmalar, yaygın ve bölgesel-yerel dağıtım sistemleriyle oluşmaktadır. Bu sistemin ise tüm unsurları bağımsız teşebbüsler tarafından oluşmaktadır. Rekabet Kanunu'nun ilgili maddesi, üreticiler tarafından bağımsız nitelikteki yeniden satıcı statüsünde bulunan alıcıları arasında, sübjektif kriterler ile farklı uygulamalar yapmalarını ve farklı şartları empoze etmelerini yasaklamaktadır.

Bu şartlar, fiyat, teminat, promosyon nispetleri, iskonto oranları, performans primleri, navlun geri ödemeleri gibi bir dizi iktisadi şartlardır. İlgili maddenin açık ifadesi, sağlayıcılar tarafından farklı coğrafi bölgelerde ya da aynı piyasa içerisinde bulunan yeniden satıcılara karşı yukarıda sayılan şartlar arasında farklılık yaparak aralarında eksik rekabetin oluşmasına neden olacak fiilleri uygulamalarının yasaklanmasıdır.

Aralarında farklılık yapılamayacak alıcılar, sağlayıcıya karşı iktisadi açıdan aynı niteliklere sahip bulunan alıcılardır. Bir diğer deyişle, dönemsel performans, teminat gibi konularda birbirleri ile aynı konumda bulunan alıcılar arasında, fiyat ve vade dahil olmak üzere satış şartlarında farklı uygulamalar yasaklanmıştır. Bu durum, ekonomik büyüklük, performans, teminat gibi objektif kriterlerde birbirlerinden farklı konumdaki alıcılar arasında satış şartlarının farklı olması zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir.

3.2.3. Yeniden Satış Koşullarının Tespiti ve Şartlı Satış Uygulamaları

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (c) bendi, dikey yapılanma içerisinde hakim konumdaki işletmenin alıcılarına karşı hakim durumlarını kötüye kullanarak rekabeti sınırlandırmasına neden olacak biçimdeki iki temel fiili yasaklamaktadır.

Bu fiillerden ilki, bir mal veya hizmetin alımını bir başka mal veya hizmetin alınması şartına bağlanması, ya da teşhir ve sair şartlara bağlanmasıdır.

Bu fiillerden ikincisi, yeniden satıcı konumundaki işletmelerin satış fiyatlarının ve diğer satış şartlarının hakim konumdaki teşebbüsler tarafından tespit edilmesinin ya da asgari satış fiyatının empoze edilmesinin yasaklanmasıdır.

Rekabet kuralları, kar hadlerinin mülkiyet sahibi tarafından belirlenmesini öngörmektedir. Rekabet Kanunu da, bir mal veya hizmetin yeniden satış şartlarını, yalnızca o malı satın alan ve mülkiyet sahibi olan tarafından tespit edilmesini ve sağ-

layıcı konumundaki işletme tarafından bu şartlara müdahale edilmemesini öngörmektedir.

Türkiye’de hakim konumda bulundukları düşünülen bir çok hammadde üreticisi, ithalatçısı ya da dayanıklı veya dayanıksız mal üreticisi teşebbüsün piyasa satış fiyatlarını veya yeniden satıcılarının kar marjlarını belirlemekte olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Kanun’un ilgili maddesinin piyasalarda yeni bir yapılanmayı beraberinde getireceği öngörülebilir.

Hakim durumdaki sağlayıcı teşebbüsler ile yeniden satıcıları arasında akdedilen sözleşmelerde, yeniden satıcıların belirlenen kar marjı ya da fiyatın altında toptan veya perakende satış yapmalarına cezai şart uygulanacağı yönünde hükümlere yer verildiği göz önünde bulundurulduğunda; Kanun’a aykırı bir sözleşmenin hükümsüzlüğüne ilişkin Rekabet Kanunu’nun 56. maddesi’nin açık hükmü doğrultusunda, anılan sözleşmelerin butlan kılındığına dikkat edilmelidir.

3.2.4. Hakim Durum ile Elde Edilen Avantajlar ile Farklı Bir Piyasada Rekabetin Bozulması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 6. maddesinin (d) bendi; belirli bir piyasadaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanan bir teşebbüsün, başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan/bozan eylemlerinin kanuna aykırı ve yasak olduğunu ifade etmektedir.

İlgili madde, bir teşebbüsün başka bir piyasadaki hakimiyeti ile oluşmuş olan iktisadi gücünü kullanarak, hakim durumda bulunmadığı bir diğer piyasada rekabeti sınırlandırmasını veya bozmasını yasaklamaktadır.

3.2.5. Arz Miktarının ve Teknik Gelişmenin Sınırlandırılması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 6. maddesinin (e) bendi, tüketicinin zararına olarak, üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanmasının kanuna aykırı ve yasak olduğunu ifade etmektedir.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun; hakim konumdaki bir teşebbüsün bu hakimiyetini kötüye kullanarak piyasa fiyatını yapay olarak arttırmasını veya tüketici aleyhine bir başka gaye ile, üretim miktarını kısıtlamasını, arz-talep dengesini bozmasını veya pazarlama faaliyetlerini sınırlandırmasını yasaklamaktadır.

Ayrıca teknolojinin yaygın kullanımını engellemek marifetiyle hakim durumunu muhafaza etmek hedefine yönelik olarak üretim miktarlarının kısıtlanması da ilgili madde ile yasaklanmaktadır.

3.3. Birleşme ve Devralmaların Rekabet Kanunu Çerçevesinde Konumu

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi teşebbüslerin hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmelerini veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsü kısmen ya da tamamen devralmasını yasaklamaktadır.

Bu itibarla birleşme veya devralmaların hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurulu'na bildirilerek izin alınması şartı getirilmiştir. Diğer bir ifadeyle, Rekabet Kurulu'nun inceleyerek rekabetin kısıtlanması ya da bozulması tehdidini arz etmediği kararına vararak mücadele ettiği birleşme veya devralmalar haricinde, her türlü birleşme ve devralmalar geçersiz kalacaktır.

Rekabet Kanunu'nun 7. maddesi ile belirlendiği şekli ile, Yasa'nın yürürlük tarihi olan 13 Aralık 1994 tarihinden itibaren gerçekleşmiş olan ve rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran birleşme ve devralmalar, kanuna aykırı ve yasaktır. Rekabet Kanunu'nun 7. maddesi ayrıca, hangi tür birleşme ve devralmaların geçerlilik kazanabilmesi için bildirim zorunluluğu getirildiğini çıkaracağı tebliğlerle ilan edeceğini de belirtmiştir. Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ, (1997/1 Sayılı Tebliğ) 12 Ağustos 1997 tarihinde yayımlanmış ve 5 Kasım 1997 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Rekabet Kurumu Başkanlığı tarafından yayınlanan 1997/1 sayılı Tebliğ, hangi ekonomik büyüklüğe ulaşmış olan teşebbüslerin birleşme ve devralmalarını Rekabet Kurulu'na bildirimde bulunması gerektiğini belirlemektedir.

Anılan tebliğde belirtildiği üzere, birleşmeyi veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin, ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın %25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının on trilyon Türk Lirasını aşması halinde Rekabet Kurulu'ndan izin almaları zorunludur.

Pazar payının veya cironun hesaplanmasında teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki pazar paylarının toplamı veya cirolarının toplamı esas alınmaktadır. Diğer bir ifadeyle, birleşme veya devralmaya konu bir şirkette tarafların ilgili ürün pazarındaki diğer iştiraklerinin de ciro ve pazar payı büyüklükleri birlikte değerlendirilmektedir.

Birleşme veya devralmaya taraf teşebbüslerin kontrol ettiği diğer iştirakleri, ayrıca anılan iştiraklerini kontrol eden diğer teşebbüsler de değerlendirmeye alınarak, toplam ciro ve pazar payı tespit edilmelidir.

Bu itibarla belirlenen eşik seviyesini pazar payı ve/veya ciro toplamı itibarıyla aşan birleşme ve devralmaların bildirimi zorunludur. Bununla birlikte Rekabet Kanunu'nun yürürlük tarihi ile hangi birleşme ve devralmaların bildiriminin zorunlu olduğunu belirleyen tebliğin yürürlük tarihi arasında 31 aylık bir zaman aralığı bulunmaktadır. Bu dönem zarfında gerçekleşmiş olan birleşme ve devralmaların bildirim mükellefiyeti hususuna 11.11.1997 tarih ve 23167 sayılı TCRG'de yayımlanan 1997/6 sayılı tebliğ ile açıklık getirilmiştir.

Buna göre, 5 Kasım 1997 tarihinden itibaren gerçekleşecek olan birleşme ve devralmaların, belirlenen eşik seviyesini aşmaları halinde bildirimi zorunludur ve bu tarihten önceki birleşme ve devralmaların bildirim mükellefiyeti bulunmamaktadır.

Fakat 5.11.1997 öncesinde gerçekleşmiş birleşme ve devralmaların hakim durum yaratmış olması halinde ve bu hakimiyetlerini kötüye kullanmaları durumunda, 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilecekleri göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise, 5.11.1997 tarihinden itibaren gerçekleştirilecek olan birleşme ve devralmaların bildiriminde, son üç yıl içerisinde gerçekleştirilmiş olan birleşme ve devralmaların da ayrıntıları ile belirtilmesi zorunluluğudur. Örneğin 1998 yılında yapılacak olan birleşme ve devralmanın bildiriminde, tarafların 1995 yılından itibaren gerçekleştirdikleri diğer birleşme ve devralmalar da incelenecektir.

Ayrıca, her ne kadar 1997/6 sayılı Tebliğ, 5.11.1997'den itibaren gerçekleşecek birleşme ve devralmalar bildirimine tabidir ifadesine yer verse de, Kanun'un 7. Maddesinin birinci paragrafı, 13.12.1994 tarihinden itibaren gerçekleşen birleşme ve devralmaların rekabetin kısıtlanması sonucunu doğuracak biçimde hakim durum yaratmış olması halinde, ilgili birleşme ve devralmanın hukuka aykırı ve yasak olduğunu açıkça belirtmektedir.

Sonuç olarak, Kanun'un yürürlük tarihinden itibaren gerçekleşen birleşme ve devralmaların 1997/1 Tebliğinde belirtilen biçimde incelenmesi ve Rekabet Kurulu'na bildirim hazırlanmış hale getirilmesi, öte yandan 5.11.1997 tarihinden itibaren gerçekleşen/gerçekleşecek birleşme ve devralmaların ise Rekabet Kurulu'na bildirilmesi esas alınmalıdır.

Kurul, birleşme veya devralma anlaşmalarının bildirildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde ilgili anlaşmalara izin verebilir. Ya da yapacağı ön inceleme sonucunda birleşme veya devralma işlemini nihai incelemeye almaya karar verebilir. Bu durumda birleşme veya devralma işlemi nihai karara kadar askıya alınır.

Kurul'un onbeş gün içinde birleşme veya devralmaya ilişkin müracaata herhan-

gi bir cevap vermediği hallerde, birleşme veya devralma anlaşmaları bildirim tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girerek hukuki geçerlilik kazanır.

Bildirilmesi zorunlu olan birleşme ve devralma işleminin Kurul'a bildirilmemiş olduğu hallerde, Kurul, herhangi bir şekilde işlem den haberdar olduğu zaman kendiliğinden birleşme veya devralmayı incelemeye alır. İnceleme sonucunda birleşme veya devralmanın rekabeti sınırlayıcı etki taşımadığına karar vermesi durumunda birleşme veya devralmaya izin verir. Ancak ilgililere bildirimde bulunmadıkları için para cezası uygulanır.

Birleşme veya devralmanın rekabeti sınırlayıcı etkileri bulunduğuna karar vermesi halinde ise, para cezası ile birlikte, birleşme veya devralma işleminin sona erdirilmesine, hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmiş olan tüm fiili durumların ortadan kaldırılmasına, şartları ve süresi Kurul tarafından belirlenecek şekilde ele geçirilen her türlü payın veya mal varlığının eski maliklerine iadesine karar verir.

Gözönünde bulundurulması gereken bir diğer husus, birleşme ve devralmaların "yoğunlaşma" ya da "işbirliği" hedefi ile oluşturulduğunun tespitinin gerekliliğidir.

Yoğunlaşma olarak ifade edilen birleşme ve devralmalar, tarafların oluşturdukları ve kendilerinden bağımsız olarak politikalarını belirleyebilen bir ortak girişim olarak tanımlanabilir.

Öte yandan işbirlikçi birleşme ve devralma, yine tarafların oluşturdukları ve kendilerine bağımlı olarak koordinasyon sağlayacak nitelikte bir ortak girişim olarak tanımlanabilir.

Yoğunlaşma olarak tanımlanan birleşme ve devralmalar, Rekabet Kanunu'nun 7. maddesi kapsamında yer alacak ve yukarıda belirtilen usullere göre bildirim yapılacaktır. Fakat taraflar arasında koordinasyon tesisi amaçlayan birleşme ve devralmalar, Rekabet Kanunu'nun 4. maddesi kapsamında değerlendirileceklerdir. Bu hali ile, işbirlikçi birleşme ve devralmaların Kanun'un yürürlük tarihi itibarıyla 1997/2 sayılı tebliğ e göre Rekabet Kurulu'na bildirim zorunludur. Anılan Tebliğ, birleşme ve devralmaların bildirimine ilişkin tebliğ değil, anlaşma, karar ve uyumlu eylemlerin bildirimine ilişkin tebliğdir.

Mevcut hali ile rekabet mevzuatı, hangi tür birleşme ve devralmaların yoğunlaşıcı ya da işbirlikçi etki yaratan anlaşma olduğuna açıklık kazandırmamıştır. Bu itibarla Rekabet Kurulu'nun şirket birleşme ve evliliklerinin hangi ölçütlere göre yoğunlaşıcı ya da işbirlikçi olarak değerlendirileceğine ilişkin bir tebliğ yayımlaması beklenmektedir.

4. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Muafiyet Rejimi

Rekabet Kurulu, bazı rekabet kısıtlama yükümlölüklerinin yer aldığı anlaşmalara, tüketici yararına etki yaratması kaydıyla ve süreleri ile şartları sınırlı olacak şekilde, üretimde ve dağıtımda ekonomik ve teknolojik iyileşmeyi hedefleyerek ve ayrıca muafiyetin geri alınması hakkını saklı tutarak, muafiyet tanımaktadır.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un muafiyet rejimi, yalnızca birinci temel yasak alan olarak ele alınan, "anlaşma, karar ve uyumlu eylemlerle teşebbüslerin rekabeti sınırlayıcı nitelikte faaliyet göstermeleri" yasağına bazı muafiyetler getirmektedir.

Anılan muafiyet rejimi temel ilkelerini 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesi'nden almaktadır ve bu temel ilkeler Roma Antlaşması'nın 85/3 maddesi ile uyumludur.

Anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının; malların üretim ve dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında gelişme ve iyileşmelere olanak tanınması, ekonomik ve teknik gelişme sağlaması kaydıyla ve ayrıca bundan tüketicilerin yarar görmesi halinde, anılan anlaşma, karar ve uyumlu eylemler Kanun'un 4. maddesi'nden şartlı olarak muafiyet kazanırlar.

Diğer bir deyişle, hakim durumun kötüye kullanılması ya da rekabeti sınırlayıcı nitelikte birleşme ve devralmalara ilişkin herhangi bir muafiyet bulunmamaktadır.

Öte yandan birleşme veya devralma ile oluşmuş olsun ya da olmasın, hakim durumdaki teşebbüsler de Kanun'un 4. maddesi kapsamında yer almaktadırlardır. Bu durumda hakim duruma sahip olan bir teşebbüsün de anlaşma veya uyumlu eylemleri, Kanun'un 4. maddesinden muafiyet kazanabilir. Fakat bu muafiyet, ilgili teşebbüse hakim durumunu kötüye kullanma olanağını ya da bundan muafiyeti sağlamaz.

Rekabet Kurulu bazı iş kolları ya da iş türlerine "grup muafiyeti" tanıyarak, bu alanlarda faaliyet gösteren teşebbüsleri toplu olarak Kanun'un 4. maddesinden muaf tutabilir.

Öte yandan teşebbüsler Rekabet Kurulu'ndan bireysel muafiyet taleplerinde bulunabilirler. Rekabet Kurulu ilgili teşebbüsün talep ettiği muafiyetin temel muafiyet ilkelerine uyumlu olması kaydıyla, bazı şartlar ileri sürerek teşebbüsün ilgili anlaşmalarına "bireysel muafiyet" tanıyabilir.

Rekabet Kurulu, Grup Muafiyeti ya da bireysel muafiyet uygulamalarında, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 39/2-a Maddesi uyarınca Avrupa Topluluğu'nun

muafiyet rejimini esas alır ve piyasalardaki markalar arası veya marka içi rekabetin geliştirilmesi ilkesini gözetir.

Rekabet Kurulu, Kurul'un Mart 1997'de oluşturulmasından itibaren, Rekabet Kurumu Teşkilatını oluşturduğu 5.11.1997 tarihine kadar dağıtım kanallarının yapılanmasında esas olan iki Grup Muafiyeti Tebliği yayımlamıştır.

Bunlar 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmaları'na ilişkin Grup Muafiyeti ve 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyetleridir.

Bu muafiyetler dağıtım sistemlerindeki genel rekabetçi yapıyı aksatmayacak ölçüde tanınan muafiyetlerdir. Temel tartışma, dikey ve yatay piyasa oluşumlarında marka içi ve markalar arası rekabetin tesisi ve korunmasıdır. Anılan muafiyet tebliğleri, bazı marka içi rekabet kısıtlamalarına, markalar arası rekabeti teşvik etmek gagesi ile Kanun'un 4. maddesinden muafiyet tanımıştır.

Ayrıca Rekabet Kurulu, bireysel muafiyet taleplerinin Kurul'a bildirilmesine ilişkin usul ve esasların yer aldığı 1997/2 sayılı Tebliğ'i yayımlamıştır.

1997/3 ve 1997/4 sayılı Tebliğ'ler, biri sağlayıcı diğeri yeniden satıcı konumundaki iki teşebbüs arasında inhisari yetkilerle coğrafi kısıtlama ile faaliyet bölgeleri ihdas eden, rakip teşebbüsler ile faaliyet yasağı getiren, bazı alım ve satım şartlarının belirleyen anlaşma hükümlerine, ilgili tebliğlerde mücadele edilen ölçünün üzerinde rekabet kısıtlaması getirmemesi kaydıyla muafiyet tanımaktadır.

Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına tanınan grup muafiyeti, üçüncü kişilerin farklı bölgeler arasında paralel tedarik gerçekleştirebilme olanaklarını kısıtlamamak kaydıyla, sağlayıcının Türkiye genelinde farklı bölgeler ihdas etmesini ve bu bölgelerde inhisari yetkilerle donatılmış yeniden satıcılar oluşturmaya imkan tanımaktadır.

Sağlayıcı, yeniden satıcıya; sözleşme konusu ürünleri yalnızca kendisinden tedarik etmesi, anlaşma bölgesi dışında aktif satış faaliyetlerinde bulunmaması, rakip malları üretmemesi ve dağıtmaması, ayrıca sağlayıcının belirleyeceği miktarlarda satınalım gerçekleştirmesi ve stok miktarı bulundurması, tanzim ve teşhir usullerine uyması, sağlayıcının kurumsal kimliğine uyumlu faaliyetler göstermesi yükümlülüklerini getirebilmektedir.

Tek elden Dağıtım Anlaşmalarına getirilen grup muafiyeti kapsamında, yeniden satıcı ise sağlayıcıya, sözleşme konusu ürünleri ilgili bölge dahilindeki kullanıcılara doğrudan satmama yükümlülüğü getirebilmektedir.

Tek elden Satın Alma Anlaşmalarına tanınan grup muafiyeti ise, sağlayıcının yeniden satıcıya, ilgili piyasadaki diğer yeniden satıcılar ile kullanıcıların doğrudan ve dolaylı olarak sözleşme konusu ürünleri temin edebilmelerine mani olmayacak şekilde, nitelikleri itibarıyla aralarında bağlantı olan ürünlerin yeniden satışı ile ilgili

anlaşmalara getirilmiştir. Bu anlaşmalarda da yeniden satıcıya rakip ürünlerin dağıtılmaması kısıtlaması, stok ve çeşit bulundurma yükümlülüğü ve tanzim ve teşhir usullerine uyum zorunluluğu getirilebilmektedir.

Dağıtım sistemlerinde uygulanacak bu iki muafiyeti birbirinden ayıran en önemli farklılıklar, Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarında yeniden satıcıya bölge imtiyazı sağlanması ve sağlayıcının ilgili bölgede faaliyetlerini kısıtlaması yükümlülüklerine muafiyet tanınmış olmasıdır. Ayrıca dağıtım anlaşmaları sağlayıcının tüm ürünlerini kapsayabilmektedir.

Öte yandan Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarında ticari teamüllere göre birbiri ile doğrudan ilgili olmayan ürünler sözleşmeye dahil edilememektedir ve yeniden satıcıya sözleşmeye konu olan ürünlerde inhisari haklarla donatıldığı bir bölge tanınmamaktadır. Ayrıca bu anlaşmalar beş yılı aşkın veya belirsiz bir süre için akdedilemez.

Anılan grup muafiyetlerinde, muafiyet kapsamına giren ve girmeyen yükümlülükler belirtilmektedir. Tarafların anlaşmalarında karşılıklı olarak birbirlerine yükleyebilecekleri rekabet sınırlamaları dışında kalan yükümlülüklerle yer vermeleri halinde ise, anılan muafiyet kapsamı dışına çıkılacağı ve muafiyetin uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Grup Muafiyeti kapsamında yer alan bir anlaşma ile tarafların anlaşmanın süresi içinde Muafiyet rejiminin temel ilkeleri olarak Yasa'nın 5. maddesinde sayılan şartlara uymadıklarının tespiti halinde, anılan muafiyetin Rekabet Kurulu tarafından geri alınacağı belirtilmektedir.

Her iki muafiyette de, markalar arası rekabet gözetilmektedir ve bu anlaşmaların etkisiyle rekabetin ortadan kalkması, diğer teşebbüslerin piyasalara girişlerine engel olunması, bölgeler arasında ikincil tedarik olanaklarının kısıtlanması veya kullanıcıların sözleşme konusu ürünlere ulaşamaması durumunda muafiyetin geri alınacağı hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca rakip teşebbüslerin ilgili muafiyetlerden yararlanarak pazarları bölüşme imkanı bulacakları türde karşılıklı olarak dağıtım ya da satınalma anlaşmaları yapmaları, muafiyetlerin kapsamlarının dışında kalmaktadır.

Bu tebliğler 5.11.1997 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Öte yandan 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'na göre Rekabet Kurulu'nun, Avrupa Topluluğu'nda yürürlükte bulunan diğer grup muafiyetlerine ilişkin tebliğleri 1997 yılı sonuna değin yürürlüğe koyması beklenmektedir.

Bu tebliğler;

- Motorlu taşıt araçlarının ve yedek parçalarının dağıtımı ile servis istasyonları-

na ilişkin grup muafiyeti,

- Franchising anlaşmalarına ilişkin grup muafiyeti,
- Teknoloji transferi anlaşmalarına ilişkin grup muafiyeti,
- İhtisaslaşma anlaşmalarına ilişkin grup muafiyeti,
- Araştırma ve geliştirme anlaşmalarına ilişkin grup muafiyeti,
- Sigortacılık alanında grup muafiyeti
- Deniz taşımacılığı alanında grup muafiyeti
- Hava taşımacılığı alanında grup muafiyeti tebliğleridir.

4.1. Menfi tespit başvuruları

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre teşebbüslerin ya da teşebbüs birliklerinin başvurusu üzerine Rekabet Kurulu, ilgili anlaşmanın, karar ya da uyumlu eylemin veya birleşme ve devralmanın 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4.,6. ve 7. maddelerine aykırı olmadığını gösteren bir menfi tespit belgesi verebilir.

Menfi tespit esas olarak bir muafiyet değildir ve yalnızca ilgili teşebbüslerin anlaşmaları, kararları ve uyumlu eylemleri marifetiyle rekabeti sınırlandırmadığının Rekabet Kurulu tarafından belgelenmesidir.

Rekabetin sınırlandırılmasına yönelik kararların alınmadığı dernekler, Rekabet Kanunu'nca yasaklanan etki yaratmayan ortak girişimler, hakim durumlarını kötüye kullanmayan hakim teşebbüsler, aralarındaki anlaşmalar ve uyumlu eylemlerle yatay ve dikey piyasalarda rekabeti sınırlandırmayan teşebbüsler, Rekabet Kurulu'ndan menfi tespit talep edebilecekler ve böylelikle cezai sorumluluktan kurtulabileceklerdir.

5. AB, Üye Ülkeler ve Türk Rekabet Mevzuatları Arasındaki Farklar

5.1. 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile AB Rekabet Mevzuatı Arasındaki Farklılıklara Bakış

Türkiye Cumhuriyeti, Roma Antlaşması'nın 85, 86 ve 90. maddelerine "yapı itibarıyla" uyumlu bir rekabet kanununu diğer AB üye ülkeleriyle benzer bir çerçevede milli mevzuatına aktarmıştır.

Türkiye'nin, gerek 6 Mart 1995 tarihli ve 1/95 sayılı 36. Dönem Ortaklık Konseyi Kararı'nın 32, 33 ve 39 maddeleri ile ikincil rekabet mevzuatını kabul etme va-

sıtasıyla AT içtihat hukuku ve muafiyet rejimini Türkiye’de geçerli kılmış olması, gerekse de Topluluk Rekabet Hukuku’na uyum kapsamında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’u yürürlüğe koymuş olması, sözkonusu mevzuatların, uygulama alanlarının farklı yapıları gözardı edilerek bire bir aktarılması (ithal edilmesi) gerektiği anlamını taşımamaktadır. Böyle bir uygulama "mevzuat uyumu" kavramına da ters düşecektir.

Avrupa Birliği’ne üye ülkeler "Topluluk Boyutu"na ulaşmayan rekabeti engelleyici veya kısıtlayıcı ihlalleri kendi milli kurumları vasıtasıyla tespit etmekte ve çeşitli cezai müeyyideler uygulamaktadırlar. Çok doğaldır ki her Üye Ülke kendi rekabet mevzuatını Kurucu Antlaşma’daki rekabete ilişkin hükümlerle belirlenmiş çerçevede oluşturmaktadır. Hatta, Topluluk Rekabet Mevzuatı’nın, üye ülkelerin kendi ticari ahlak ve alışkanlıklarını yansıtan rekabet mevzuatlarının asgari müştereklerinden ortaya çıktığını söylemek daha doğru olur. Bu durumda da, Almanya, Fransa gibi köklü rekabet yasalarına sahip Üye Ülkeler ortaya çıkan ortak Topluluk mevzuatına kendi mevzuatlarını uyumlaştırmış veya İtalya gibi rekabet mevzuatı bulunmayan ülkeler de, Topluluk mevzuatını örnek alarak yepyeni bir milli mevzuat ortaya çıkartmışlardır.

Türkiye’de bu doğrultuda rekabet mevzuatını oluşturmakta olup soruşturma prosedürlerini, para cezalarını ve muafiyet uygulamalarını kendi hukuki ve iktisadi yapısına göre şekillendirmektedir.

5.2. Rekabet Kuralları Doğrultusunda AB'deki, Üye Ülkelerdeki ve 3. Ülkelerdeki Soruşturma Sistemleri ve Cezai Müeyyideler Arasındaki Farklılıklar

Avrupa Birliği’nde, rekabet kurallarına uymakla yükümlü firmaların olası ihlalleri, ilgili tarafların bildirimleri, mevcut veya eski çalışanların, rakiplerin ya da müşterilerin veya tüketicilerin şikayetleri ve de diğer üye ülke makamlarından, basın raporlarından ya da sektör veya diğer çalışmalardan edinilen bilgiler vasıtasıyla öğrenilmektedir.

AB'de ve birçok AB Üyesi Ülke’de ihlale konu rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların ortaya çıkması genelde bildirimlere dayanmaktadır. Birleşmelerin bildirimi, AB sisteminde ve aynı zamanda Üye Ülkelerde zorunludur ve zaten bu ülkelerin de birleşmelerin ve devralmaların denetimine ilişkin yasaları vardır.

Onbeş Üye Ülkenin onbirinde, rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalara ilişkin bildirim sistemi vardır. Rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların bildirimini sadece menfi tespitin veya muafiyetin arandığı durumlarda gerekli gören AB sistemi, yedi Üye Ülke tarafın-

dan (Belçika, Finlandiya, Yunanistan, İrlanda, Portekiz, İspanya ve İsveç) kapsamlı bir şekilde izlenmiştir ve bu ülkelerin altısı (İspanya hariç) AB'ye uyumlu bir rekabet kanununu 1989'dan sonra kabul etmiş veya mevcut kanunlarını AB'ye uyumlaştırmışlardır. Almanya ise, sadece muafiyete konu olabilecek belirli kategorilerdeki anlaşmaların bildirimini zorunlu kılmıştır.

Üye ülkelerdeki bildirim zorunlulukları, bu ülkelerin rekabet kanunlarının ya "kötüye kullanımın denetimi" ilkesine ya da "yasaklama" ilkesine dayanmasına göre belirlenir. Kanunları kötüye kullanımın denetimine dayanan dört Üye Ülke (Avusturya, Danimarka, Hollanda ve İngiltere), rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar için muafiyet veya menfi tespit aranıyor olsun olmasın yine de sözkonusu anlaşmaların bildirimini zorunlu kılmaktadır. Üç Üye Ülke (Fransa, İtalya ve Lüksemburg) ise rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların bildirimini zorunlu kılmamaktadır. Öte yandan sözkonusu üçüncü ülkelerin hiçbirisi rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların bildirimini zorunlu kılmamaktadır.

Ayrıca, AB'de olduğu gibi birleşmelerin denetimine ilişkin kanunu olan oniki Üye Ülkenin yedisi (Avusturya, Belçika, Almanya, Yunanistan, İrlanda, Portekiz ve İsveç) belirli eşiklerin üzerinde olan birleşmelerin birleşmenin öncesinde bildirimini zorunlu kılmaktadır ve birleşmeyi askıya alan bekleme dönemlerini ortaya koymaktadır. Eğer taraflar askıya alma döneminde birleşmeye ilişkin kararlarını uygulamaya alırlarsa, sözkonusu birleşmenin iptali sözkonusu olabilir.

İtalya'da ise, birleşme öncesi bildirim zorunlu tutarken, herhangi bir bekleme veya askıya alma dönemi uygulaması yoktur. Diğer Üye Ülkelerden üçü (Fransa, İspanya ve İngiltere), birleşme öncesi bildirim isteğe bağlı bırakırken, Finlandiya sadece teşebbüsün birleşme sonucunda ilgili piyasada hakim duruma gelmesinin sözkonusu olduğu durumlarda birleşmelerin bildirimini zorunlu kılmıştır. Danimarka, Finlandiya, Lüksemburg ve Hollanda'nın birleşmelerin denetimine ilişkin özel bir kanunları yoktur.

Üçüncü ülkelerden üçünde (Kanada, Meksika ve ABD), belli eşikleri geçen birleşmeler için birleşmenin öncesinde bildirim zorunludur. İsviçre'nin yeni rekabet kanunu taslağında ise, birleşmelerin bildirimini öngörülmüştür.

AB'de, biri kısıtlayıcı anlaşmaların bildirimini, biri de birleşmelerin bildirimini için olmak üzere iki ayrı form bulunmaktadır. AB'de olduğu gibi bildirimini zorunlu kılan 8 Üye Ülke (Belçika, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Hollanda, İspanya, İsveç ve İngiltere) ise kendi formlarının kullanılmasını istemektedir. Bu ülkelerden İsveç ve İngiltere'de hem birleşmeler hem de rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar için form kullanılması gerekirken, Belçika, Yunanistan, İrlanda ve Hollanda'da sadece rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar için ve İtalya'da ise sadece birleşmeler için form kullanılması zo-

runlu kılınmaktadır. İspanya'da ise, belirli bir form bulunmasına rağmen, bu formun kullanımı isteğe bağlı bırakılmıştır.

Birçok diğer Üye Ülkenin kanunları ise bildirimde bulunması gereken asgari bilgileri belirlemektedir. Üçüncü ülkelerden sadece ABD'de birleşmelerin bildirimine ilişkin bir form bulunmaktadır. Kanada ve Meksika'da ise birleşmelerin bildiriminde belirtilmesi gereken asgari bilgiler kanunda yer almaktadır. İsviçre'nin yeni rekabet kanunu taslağı herhangi bir form içermemektedir, ancak uygulama tüzüğüne dahil edilebilir.

Bildirimlerin yanı sıra, Üye Ülkelerin muhtemel ihlaller konusunda dayandığı esas bilgi kaynağı ise mevcut veya geçmiş çalışanlardan, tüketicilerden, müşterilerden veya diğer kaynaklardan gelen şikayetlerdir.

İrlanda hariç bütün Üye Ülkeler, çalışanların veya eski çalışanların, müşterilerin, rakiplerin veya diğerlerinin şikayetlerini, özellikle karteller sözkonusu olduğunda, muhtemel ihlallerin tespitinde önemli bir bilgi kaynağı olarak kullanmaktadır. Danimarka makamları ihlalleri tespit etmek için nadiren bildirim dışındaki yöntemleri kullanır.

İrlanda Rekabet Kurumu'nun ise İrlanda rekabet kurallarının uygulanmasında doğrudan yaptırım gücü bulunmamaktadır; uygulamalar özel mahkemeler vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir.

Öte yandan, sektör veya pazar çalışmalarına /araştırmalarına dayanılması çok nadirdir. Zira, sadece Avusturya, Fransa, İtalya ve Portekiz bu araştırmaları bilgi kaynağı olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Rekabet kurallarının tatbikinden sorumlu yetkililerin sadece bildirilen faaliyetleri değil de aynı zamanda diğer kaynaklardan öğrendikleri muhtemel ihlalleri de soruşturabilmek için güçlü yetkilere ihtiyaçları vardır.

Üye Ülke yetkili kurumları AB'ye nazaran daha güçlü soruşturma yetkilerine sahiptirler. Birçok Üye Ülke yetkili makamının, soruşturma gücünü bireylere yöneltmeye ve işbirliği yapmadıkları durumlarda ise hapis cezası dahil olmak üzere çeşitli yaptırımlar uygulamaya yetkisi vardır.

Yetkili kurumların, özellikle yerinde inceleme ve arama yapma yetkilerini kullanmalarını kolaylaştırmak üzere polis güçlerini kullanmaya yetkisi vardır.

Avrupa Komisyonu'nun soruşturmada kanıt elde edebilmesi için başvurabileceği iki esas yöntem vardır: bilgi talep etme ve de yerinde incelemede bulunma. Ayrıca, Komisyon'un soruşturmalarına sadece teşebbüsler ve teşebbüs birlikleri konu olabilir; zira Komisyon'un bireylere karşı bir yetkisi bulunmamaktadır. Komisyon, işbirliğinde bulunmayı reddeden bir tarafa para cezası verebilir, ancak zor kullanmaya yetkisi yoktur. Ancak, yerinde incelemede bulunabilmek için Üye Ülke ma-

kamlarından, sözkonusu ülkelerin sağlamaya zorunlu olduğu desteği talep edebilir. Yine de, Komisyon'un sözlü ifadeyi zorunlu kılmak, bireylerden bilgi istemek ve bireylere para cezası uygulamak gibi bir yetkisi bulunmamaktadır.

Üye Ülke makamlarının, bireyleri işbirliğinde bulunmaya zorunlu tutma ve devlet polis güçlerine ulaşma imkanları dolayısıyla, AB makamlarına nazaran soruşturma yürütmek için daha geniş yetkileri bulunmaktadır. Bütün Üye Ülkelerde rekabet kurallarının tatbikini sağlamaktan sorumlu makamlar, teşebbüslerden bilgi temin edebilirler. Oniki Üye Ülke, teşebbüs olmayan bireylerin soruşturma talep etmelerine izin vermektedir ve ondört Üye Ülke ise üçüncü tarafların soruşturma talebinde bulunmasına izin vermektedir.

Rekabet kurallarının tatbikinden sorumlu milli makamlar, bireyleri sözlü olarak sorguya çekebilirler ve gerekli gördükleri dökümanların beyanını talep edebilirler. Milli kurumların (Fransa hariç) yazılı soru sorma ve (İngiltere hariç) yerinde inceleme yapma yetkileri vardır.

Dokuz Üye Ülke (Avusturya, Danimarka, Fransa, Almanya, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İsveç), yerinde inceleme yapmadan önce arama izni alınmasını gerekli koşarken, üç ülke (Fransa, Finlandiya ve Yunanistan) işletme tesislerinin incelenmesi için böyle bir iznin alınmasını gerekli görmemektedir. Ancak Fransa'da yüzeysel olmayan şartların incelenmesi için arama izni gereklidir. Almanya'da ise, arama izni şartı aranmasına rağmen acil bir durum sözkonusu olması halinde yerinde inceleme arama izni olmaksızın da yapılabilir. Üç Üye Ülke, ikametgahın aranmasına sadece arama izninin olması şartıyla izin vermektedir. İtalya'da ise, yerinde inceleme sadece şirket dökümanlarının görülmesi ve kopyalanması gibi sınırlı bir amaçla yürütülebilmekte.

Öte yandan, sekiz Üye Ülke (Belçika, Danimarka, Finlandiya, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda ve Portekiz) yerinde incelemenin yürütülmesinde polis desteği sağlamaktadır. Ancak, pratikte bu durum Danimarka'da hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Diğer taraftan, Almanya ve Portekiz'de ise yerinde incelemelerde her zaman polis yetkilere refakat etmiştir.

Üye Ülkelerin sistemlerinin gücü, soruşturmada işbirliğinde bulunulmamasına yaptırım uygulayabilmelerinden kaynaklanmaktadır. Yedi Üye Ülke, soruşturmanın yürütülmesine engel olan bireylere, itaatsizlik davalarının ardından 6 hafta ila 2 yıl arasında değişecek bir süre için hapis cezası uygulamaktadır. Ceza süreleri ülkelere göre şu şekildedir: Finlandiya ve Fransa'da azami 6 ay, Almanya'da azami 6 hafta, Yunanistan'da asgari 3 ay, İrlanda'da azami 1 yıl, Hollanda'da 6 ay ve İngiltere'de 2 yıl. Ayrıca, bütün Üye Ülkeler zaten bir bildirimde eksik veya yanlış bilgi verme ve/veya soruşturmada işbirliğinde bulunmama durumları için para cezaları

öngörmektedirler. Söz konusu para cezaları, rekabet veya ceza kanununda ya da her ikisinde de bulunabilir ve de azamiden fazla 100.000 ECU olabilir.

Topluluk ve bütün üye ülke rekabet mevzuatlarında, işletmelerin rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylemlere ve hakim durumun kötüye kullanılmasına yönelik eylemlerini yasaklayıcı hükümler mevcuttur. Bununla birlikte, Topluluk ve Üye ülkelere baktığımızda, rekabet kanunlarının ihlal edildiği durumlarda genellikle birbirine benzer idari nitelikte cezai hükümlere rastlanmaktadır.

İdari para cezalarında ise durum daha farklı. 15 AB üyesinden 11'inde kanun ihlalleri için çeşitli para cezaları öngörülmektedir. Ancak, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda ve İngiltere'de bu tip para cezaları bulunmamaktadır. Topluluk hukukunda birleşmelerle ilgili tüzüğün ihlali için herhangi bir para cezası öngörülmemekteyken mevzuatlarında para cezalarına ilişkin hükümler bulunan 11 ülkeden 5'inde (Fransa, Yunanistan, İtalya, İspanya ve İngiltere) birleşmelerle ilgili kanun ihlallerinde para cezaları mevcuttur. Bildirimi zorunlu kılınan birleşmelerin bildirilmemesi durumunda ise, Avusturya, Belçika, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya ve Portekiz para cezası uygulamaktadırlar.

Topluluk rekabet hukuku sistemi içerisinde sadece teşebbüslere ve teşebbüs birliklerine idari para cezaları tahakkuk ettirilebilirken 6 üye ülkede (Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Yunanistan ve İspanya) gerçek kişiler de ihlaller sonucunda para cezasına çarptırılabilirler.

Adli yargının verdiği cezalar ise AT mevzuatında mevcut olmamakla birlikte üye ülkelerin mevzuatlarında da önemli bir yer tutmamaktadır. Sadece Avusturya, Fransa ve Hollanda mevzuatlarında rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylemlere ve hakim durumun kötüye kullanılması durumlarında adli yargının verebileceği cezalar öngörülmektedir. Diğer taraftan 4 üye ülkede de (Almanya, Yunanistan, Hollanda ve İngiltere) soruşturmayı engelleyici veya itaatsizlik durumlarında bireylere kriminal cezalar verilebilmektedir.

Topluluk ve 13 üye ülkede para cezaları çeşitli kriterlere göre limitlendirilmiştir ve genelde işletmelerin cirolarına göre eşik değerler mevcuttur.

AT Komisyonu'nun şimdiye kadar vermiş olduğu en yüksek cezalar 248 milyon ECU ile çimento davası, 132.15 milyon ECU ile karton davası, 117 milyon ECU ile poutrelles ve 75 milyon ECU ile Tetrapak davalarında verilmiştir.

Üye ülkelerde ise en büyük cezalar Almanya'da 119.2 milyon ECU, Fransa'da 22.8 milyon ECU, İtalya'da 1.8 milyon ECU, Hollanda'da 1.0 milyon ECU ve İspanya'da 900 bin ECU olarak verilmiştir. Bu arada Amerika Birleşik Devletlerinde ise şimdiye kadar bilinen en yüklü ceza 221.4 milyon ECU olmuştur.

Avusturya, İsveç ve Finlandiya'da ise şimdiye kadar hiçbir teşebbüs para ceza-

sına arptırılmamıştır.

Topluluk'ta cezalar Komisyon tarafından verilmektedir. Buna karşılık 5 üye ülkede cezalar bağımsız kurumlar tarafından verilmekteyken diğery üye ülkelerde bu yetki bakanlıklara veya kartel mahkemelerine verilmiştir.

Bidayet mahkemesi ve özellikle de Adalet Divanı, Komisyon'un almış olduğı kararları ve bu kararlar doğrutusunda vermiş olduğı cezaları incelemeye alma yetkisine sahiptirler. 13 üye ülkede alınan nihai kararlara karşı yargı yolu açıktır. İrlanda ve Lüksemburg'da ise bu kararlar normal yargı yoluyla alınmaktadır.

Yukarıdaki veriler ışığında anlaşılmaktadır ki Topluluk Rekabet Mevzuatı üye ülkelerin milli mevzuatlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, hiçbir üye ülke sözkonusu mevzuatı kendi mevzuatına blok olarak dahil etmemiştir.

Türkiye'de yürürlükte olan rekabet mevzuatı da üye ülkelerinkine benzer bir mevzuat uyumu çerçevesinde ortaya çıkmış olup kendine özgü farklılıklar ihtiva etmektedir.

Bu farklılıklar aşağıda sunulan tablolarda daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

TABLO 1
BİLDİRİMLER VE İHLALLERİN TESPİTİNDE KULLANILAN DİĞER YÖNTEMLER

AB/Üye Ülke	Bildirim Gerekliliği		Bildirim Formu	İhlali Tespit İçin Diğer Yöntemler	
	Kısıtlayıcı Anlaşmalar	Konsantrasyonlar		Şikayetler	Diğer Devlet Birimlerinden Gelen Bilgiler
Avrupa Birliği	hayır	evet	evet	evet	evet
Avusturya	evet	evet	hayır	evet	hayır
Belçika	evet	evet	evet	evet	evet
Danimarka	evet	hayır	hayır	evet	evet
Finlandiya	hayır	hayır	hayır	evet	evet
Fransa	hayır	hayır	hayır	evet	hayır
Almanya	evet	evet	hayır	evet	evet
Yunanistan	evet	evet	evet	evet	evet
İrlanda	hayır	evet	evet	veri yok	veri yok
İtalya	hayır	evet	evet	evet	evet
Lüksemburg	hayır	hayır	hayır	evet	evet
Hollanda	evet	hayır	evet	evet	evet
Portekiz	hayır	evet	hayır	evet	evet
İspanya	hayır	hayır	evet	evet	evet
İsveç	evet	evet	evet	evet	evet
İngiltere	evet	hayır	evet	evet	evet
Üçüncü Ülkeler					
Türkiye	evet	evet	evet	evet	evet
Kanada	hayır	evet	hayır	evet	evet
Meksika	hayır	evet	hayır	evet	
İsviçre	hayır	hayır	veri yok	evet	hayır
ABD	hayır	evet	evet	evet	evet

TABLO 2
YETKİLİ KURUMLARIN SORUMLULUKLARI

AB/Üye Ülke	Bildirim Yapıldığı Kurum	<i>Kurum'un Yetkileri</i>	
		Araştırma	Nihai Karar Verme
Avrupa Birliği	Commission	evet	evet
Avusturya	Cartel Court	evet	evet
Belçika	Service de la Concurrence	evet	evet
Danimarka	Competition Council	evet	evet
Finlandiya	Office of Free Competition	evet	evet
Fransa	Le Minisre de l'Economie	evet	evet
Almanya	Bundeskartellamt	evet	evet
Yunanistan	Director of Market Research and Competition	evet	evet
İrlanda	The Competition Authority	evet	evet
İtalya	Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato	evet	evet
Lüksemburg	Le Ministre de L'Economie	veri yok	veri yok
Hollanda	Ministry of Economic Affairs	hayır	hayır
Portekiz	Conselho da Concorrenca	evet	evet
İspanya	Servicio de Defensa de la Competencia	evet	evet
İsveç	Swedish Competition Authority	evet	evet
İngiltere	Office of Fair Trading	evet	evet
		evet	evet
Üçüncü Ülkeler			
Türkiye	Rekabet Kurumu	evet	evet
Kanada	Director of Investigation and Research	evet	evet
Meksika	Federal Competition Commission	evet	evet
İsviçre	Wettbewerbmsko mmission	veri yok	veri yok
ABD	Federal Trade Commission	evet	evet

TABLO 3
KURUM'LARIN SORUŞTURMA YETKİ ALANLARI

AB/Üye Ülke	Soruşturma Yapmaya Yetkili Kurum		Kurum'un Soruşturma Yetkileri				
	Bağımsız	Bakanlık Dahilinde	Yazılı Soru Formları	Belge Talepleri	Yerinde İnceleme	Bireylere Sözlü Sorgulama	Adli Soruşturma Yetkileri
			evet	evet	evet	evet	hayır
Avrupa Birliği		Commission	evet	evet	evet	evet	hayır
			evet	evet	evet	evet	hayır
Avusturya	Cartel Court		evet	evet	evet	evet	hayır
Belçika		Service de le Concurrence	evet	evet	evet	evet	hayır
Danimarka	Competition Council		evet	evet	evet	evet	hayır
Finlandiya	Office of Free Competition		evet	evet	evet	evet	hayır
Fransa	Conseil de la Concurrence	Ministre de l'economie	hayır	evet	evet	evet	hayır
Almanya	Bundeskartellamt	Landerkartellamt	evet	evet	evet	evet	evet
Yunanistan	Competition Committee		evet	evet	evet	evet	hayır
İrlanda	Competition Authority		evet	evet	evet	evet	hayır
İtalya	Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato		evet	evet	evet	evet	hayır
Lüksemburg	La Commission des Pratiques Commerciales Restrictives	Service de la Concurrence	evet	evet	evet	evet	hayır
Hollanda	Economic Competition Committee	Ministry of economic affairs	evet	evet	evet	evet	hayır
Portekiz	Conselho da Concorrença		evet	evet	evet	evet	hayır
İspanya	Tribunal de Defensa de la Competencia	Servicio de Defensa de la Competencia	evet	evet	evet	evet	hayır
İsveç	Swedish Competition Authority		evet	evet	evet	evet	hayır
İngiltere	Office of Fair Trading; Monopolies and Mergers Commissions		evet	evet	hayır	evet	hayır
			evet	evet	evet	evet	hayır
Üçüncü Ülkeler			evet	evet	evet	evet	hayır
Türkiye	Rekabet Kurumu		evet	evet	evet	evet	hayır
Kanada		Director of Investigation	evet	evet	evet	evet	evet
Meksika	Federal Competition Commission		evet	hayır	evet	evet	hayır
İsviçre	Wettbewerbskommission		evet	hayır	evet	evet	hayır
ABD	Federal Trade Commission	Department of Justice	evet	evet	evet	evet	evet

TABLO 4
SORUŞTURMALARDA MUHATAPLAR

AB/Üye Ülke	Soruşturma Açılabilen Muhataf			Kişilerin Yanıt Vermeye Bireysel Olarak Yükümlü Olması	Muhatapların İşbirliğini Teşvik Eden Yöntemler		Mahkemelerin Yetkileri
	Teşebbüsler	Kişiler	Üçüncü Taraflar		İşbirliği Yapanların Kayırılması	İşbirliği Yapmamaya Yaptırım Uygulanması	
					Kişilere	Teşebbüslere	
Avrupa Birliği	evet	hayır	evet	hayır	veri yok	evet	evet
Avusturya	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır	evet
Belçika	evet	hayır	evet	hayır	hayır	hayır	evet
Danimarka	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet
Finlandiya	evet	evet	evet	hayır	hayır	evet	evet
Fransa	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet
Almanya	evet	hayır	evet	evet	evet	evet	evet
Yunanistan	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır	evet
İrlanda	evet	evet	evet	evet	veri yok	veri yok	evet
İtalya	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet
Lüksemburg	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet
Hollanda	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır	evet
Portekiz	evet	evet	evet	evet	hayır	evet	evet
İspanya	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet
İsveç	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet
İngiltere	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır	evet
Üçüncü Ülkeler							
Türkiye	evet	hayır	evet	hayır	hayır	evet	evet
Kanada	evet	evet	evet	evet	evet	evet	evet
Meksika	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır	evet
İsviçre	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır	evet
ABD	evet	evet	evet	evet	evet	evet	evet

TABLO 5
KANUN İHLALLERİNDE UGULANAN YAPTIRIMLAR

AB/Üye Ülke	<i>Kısıtlayıcı Eylemler ve Hakim Durumun Kötüye Kullanılması</i>				<i>Yoğunlaşmalar</i>			
	İdari		Adli Yargı		İdari		Adli Yargı	
	Para Cezaları	Yasaklama Kararı	Para Cezaları	Hapis Cezası	Para Cezaları	Yasaklama Kararı	Para Cezaları	Hapis Cezası
<i>Avrupa Birliği</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
<i>Avusturya</i>	evet	evet	evet	evet	hayır	evet	evet	hayır
<i>Belçika</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
<i>Danimarka</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Finlandiya</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Fransa</i>	evet	evet	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır
<i>Almanya</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
<i>Yunanistan</i>	evet	evet	hayır	hayır	evet	evet	hayır	hayır
<i>İrlanda</i>	hayır	evet	hayır	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
<i>İtalya</i>	evet	evet	hayır	hayır	evet	evet	hayır	hayır
<i>Lüksemburg</i>	hayır	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Hollanda</i>	hayır	evet	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Portekiz</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
<i>İspanya</i>	evet	evet	hayır	hayır	evet	evet	hayır	hayır
<i>İsveç</i>	evet	evet	hayır	hayır	evet	evet	hayır	hayır
<i>İngiltere</i>	hayır	evet	hayır	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
<i>Üçüncü Ülkeler</i>								
<i>Türkiye</i>	evet	evet	hayır	hayır	evet	evet	hayır	hayır
<i>Kanada</i>	hayır	evet	evet	evet	hayır	evet	hayır	hayır
<i>Meksika</i>	evet	evet	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır
<i>İsviçre</i>	evet	evet	hayır	hayır	evet	evet	hayır	hayır
<i>ABD</i>	evet	evet	evet	evet	evet	evet	hayır	hayır

TABLO 6
YAPTIRIMLARIN UYGULANDIĞI TEŞEBBÜS VEYA KİŞİLER

	<i>Teşebbüs</i>			<i>Kişi</i>			
	İdari		Adli Yargı	İdari		Adli Yargı	
AB/Üye Ülke	Para Cezaları	Yasaklama Kararı	Para Cezaları	Para Cezaları	Yasaklama Kararı	Para Cezaları	Hapis
<i>Avrupa Birliği</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Avusturya</i>	evet	evet	evet	evet	hayır	evet	evet
<i>Belçika</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Danimarka</i>	evet	evet	hayır	evet	hayır	hayır	hayır
<i>Finlandiya</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Fransa</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	evet	evet
<i>Almanya</i>	evet	evet	hayır	evet	hayır	hayır	hayır
<i>Yunanistan</i>	evet	evet	hayır	evet	hayır	hayır	hayır
<i>İrlanda</i>	hayır	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>İtalya</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Lüksemburg</i>	hayır	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>Hollanda</i>	hayır	evet	evet	hayır	evet	evet	evet
<i>Portekiz</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>İspanya</i>	evet	evet	hayır	evet	hayır	hayır	hayır
<i>İsveç</i>	evet	evet	hayır	hayır	hayır	hayır	hayır
<i>İngiltere</i>	hayır	evet	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
Üçüncü Ülkeler							
<i>Türkiye</i>	evet	evet	hayır	evet	hayır	hayır	hayır
<i>Kanada</i>	hayır	evet	evet	hayır	evet	evet	evet
<i>Meksika</i>	evet	evet	evet	evet	hayır	evet	evet
<i>İsviçre</i>	hayır	evet	hayır	hayır	evet	hayır	hayır
<i>ABD</i>	evet	evet	evet	evet	evet	evet	evet

B Ö L Ü M 2

4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN TEŞEBBÜSLER İLE İLİŞKİSİ

1. Rekabet Kurulu’nun İnceleme ve Araştırmalarında Usul ve Esaslar

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’a göre, Rekabet Kurulu kendisine gerek basından gerek diğer kaynaklardan ulaşan ve ihbar niteliği taşıyan bilgi ve belgeler doğrultusunda resen veya ihbar, şikayet ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın talebi doğrultusunda kendisine ulaşan başvurular üzerine doğrudan soruşturma açılmasına ya da soruşturma açılıp açılmamasına gerek olup olmadığının tespiti için ön araştırma yapılmasına karar verir.

Meşru menfaati olduğunu belgeleyen özel ve tüzel kişiler Rekabet Kurumu'na şikayette bulunabilir. Kurum, kendisine intikal ettirilen her başvuruyu incelemekle yükümlüdür.

Kurulun, ihbar veya şikayet başvurularında ileri sürülen iddiaları ciddi ve yeterli bulması durumunda, ihbar veya şikayet edenlere ileri sürülen iddiaların ciddi bulunduğu ve araştırmaya başlandığı yazılı olarak bildirilir.

Kurulun başvuruları açıkca reddetmesi, ya da süresi içinde bildirimde bulunmayarak reddetmiş sayılması durumlarında, doğrudan ya da dolaylı menfaati olduğunu belgeleyen herkes Kurul'un red kararına karşı yargı yoluna başvurabilir.

Kurul, prosedürü şikayet üzerine başlatıyorsa, Kurum’a bağlı uzmanlar öncelikle başvuru dosyasının tam ve eksiksiz olduğunu tetkik edecektir. Kurul, şikayetçi tarafından öne sürülen fiillerin ve belgelerin doğruluğunu diğer kaynaklardan araştırarak ve böylelikle dosyayı prosedüre fiilen sokacaktır.

Rekabet Kurumu, ilgili sektör, alt sektör, işkolu, piyasalarda ön incelemeler yapacak, üreticileri, satıcıları, rakipleri, hammadde ve teknoloji kaynaklarını, fiyat seviyelerini, fiyat artış frekanslarını ve düzeylerini, yatay ve dikeyde oluşan piyasa oluşumlarını inceleyecektir.

Şikayete konu piyasada rekabetin engellendiği veya bozulduğunun tespit edilmesi ile, bu etkiyi doğuran nedenin şikayete konu teşebbüs ya da teşebbüslerden kaynaklandığı tespit edilirse, Rekabet Uzmanları bulgularını bir rapor halinde Rekabet Kuruluna sunacaklardır. Bu aşamada Rekabet Kurulu prosedürün resmen başlatılmasına karar verebilecektir.

1.1. Önaraştırma

Önaraştırma yapılmasına karar verildiği takdirde Kurul Başkanı, meslek personeli uzmanlardan bir ya da birkaçını raportör olarak görevlendirir.

Önaraştırma yapmakla görevlendirilen raportör 30 gün içinde elde ettiği bilgileri, her türlü delilleri ve konu hakkındaki görüşlerini Kurul'a yazılı olarak bildirir. Önaraştırma raporunun Kurul'a teslimini takip eden 10 gün içinde, Kurul elde edilmiş olan bilgileri değerlendirerek karar vermek üzere toplanır ve soruşturma açılmasına veya açılmamasına karar verir.

1.2. Soruşturma Aşaması

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre soruşturma yapılmasına karar verildiği takdirde; Kurul, görevli raportör veya raportörler ile birlikte soruşturmayı yürütecek Kurul üyesi veya üyelerini de belirler. Soruşturma en geç 6 ay içinde tamamlanır. Gerekli görüldüğü hallerde bir defaya mahsus olmak üzere Kurul tarafından 6 aya kadar ek süre verilerek soruşturma süresi 12 aya kadar uzatılabilir.

Rekabet Kurul'u başlattığı soruşturmaları soruşturmaya başlanması kararının verildiği tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili taraflara bildirir ve tarafların ilk yazılı savunmalarını 30 gün içinde göndermelerini ister. Taraflara tanınan ilk yazılı cevap süresinin başlayabilmesi için Kurul'un bu bildirim yazısı ile birlikte iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilgiyi ilgili taraflara göndermesi gerekir.

Kurulun soruşturmaya başlama kararı kesindir.

1.3. Delillerin Toplanması ve Tarafların Bilgilendirilmesi

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre Kurul adına hareket eden ve Kurul tarafından belirlenip görevlendirilen Kurul üyesi ve raportörlerden oluşan bir heyet soruşturma safhasında Kanun'da belirlenen şartlar çerçevesinde bilgi isteme ve teşebbüslerde, teşebbüs birliklerinde (üçüncü şahıslar da dahil olmak kaydıyla) yerinde inceleme yetkilerini kullanabilir. Belirtilen bu süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilginin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilir.

İnceleme kapsamına alınan işletmenin yetkilileri, Kurum görevlilerine, aradıkları dokümanları bulmalarında yardımcı olmakla yükümlüdür. Kurum adına yerinde inceleme yetkisini kullanan görevlilerin teşebbüslerin kapalı veya açık her alanını incelemeye, her türlü ticari ve mesleki belgeyi görmeye ve kopyalarını almaya ve sözlü açıklama almak üzere soru sormaya hakları vardır.

Buna karşılık ilgili teşebbüsler, soruşturmanın uzamasına yolaçmamaları kaydıyla konuyla ilgili bir birim oluşturup yardım alma hakkına sahiptirler. Ayrıca te-

şebbüsler, yerinde inceleme görevini yerine getiren Kurum yetkililerinden almış oldukları belgelerin bir dökümünü ve yerinde sözlü olarak yapılan açıklamaların yazılı bir tutanağını isteme hakkına sahiptirler.

Kurulun soruşturma safhasında bu Kanun'u ihlal ettiği iddia edilen kişi veya kişiler, kararı etkileyebilecek her türlü bilgi ve delili her zaman Kurul'a sunabilirler.

Haklarında soruşturmaya başlandığı bildirilen taraflar sözlü savunma hakkını kullanma taleplerine kadar Kurum bünyesinde kendileri ile ilgili düzenlenmiş her türlü evrakın ve mümkünse elde edilmiş olan her türlü delilin bir nüshasının kendilerine verilmesini isteyebilir.

Kurul, tarafları bilgilendirmediği ve savunma hakkı vermediği konuları kararlarına dayanak yapmaz.

1.4. Tebligat ve Cevap Verme

Soruşturma safhası sonunda hazırlanan rapor, tüm Kurul üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ olunur.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği belirlenenlere yazılı savunmalarını 30 gün içinde Kurul'a göndermeleri tebliğ edilir. Tarafların gönderecekleri savunmalarına karşı soruşturmayı yürütmekle görevlendirilenler 15 gün içinde ek yazılı görüş bildirir ve bu da tüm Kurul üyeleri ile ilgili taraflara bildirilir. Taraflar 30 gün içinde bu görüşe cevap verebilirler. Tarafların haklı gerekçeler göstermesi halinde bu süreler bir kereye mahsus olmak üzere ve en çok bir katına kadar uzatılabilir.

Tarafların süresi içinde verilmeyen savunmaları dikkate alınmaz.

1.5. Sözlü Savunma Toplantısına İlişkin Esaslar

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre sözlü savunma toplantısı, tarafların cevap dilekçesi ya da savunma dilekçelerinde sözlü savunma hakkını kullanmak istediklerini bildirmeleri üzerine yapılır. Ayrıca Kurul kendiliğinden sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verebilir.

Sözlü savunma toplantısı, soruşturma safhasının bitiminden en az 30 gün en çok 60 gün içinde yapılır. Sözlü savunma toplantısı davetiyeleri sözlü savunma toplantısı gününden en az 30 gün önce taraflara gönderilir.

Sözlü savunma toplantıları açık olarak yapılır. Genel ahlakın ve ticari sırların korunması gerekçesi ile Kurul, sözlü savunma toplantısının gizli olarak yapılmasına karar verebilir.

Sözlü savunma toplantılarını Kurul Başkanı veya Kurul Başkanının toplantıya katılmadığı durumlarda Kurul İkinci Başkanı yönetir. Toplantı, Kurul Başkanı veya ikinci Başkan ile en az 7 Kurul üyesinin katılımı ile yapılır.

Sözlü savunma toplantıları en çok birbirini izleyen 5 oturumda tamamlanır ve bir gün içinde yapılan çeşitli toplantılar bir oturum sayılır.

Sözlü savunma toplantısından en geç 7 gün önce taraflar sözlü savunmada yararlanacakları ispat vasıtalarını Kurul'a bildirmekle yükümlüdürler. Taraflar süresi içinde bildirilmemiş ispat vasıtalarından yararlanamazlar.

Sözlü savunmada ilgili taraflar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun İkinci Babının Sekizinci Faslında düzenlenen her türlü delil ve ispat vasıtasından yararlanabilirler. Oturumlara Kanun'u ihlal ettiği iddia edilen taraflar veya bunların temsilcileri ile doğrudan ya da dolaylı menfaati olduğunu oturumdan önce Kurul'a ispatlayanlar ya da onların temsilcileri katılabilir.

1.6. Nihai Karar

Rekabet Kurulu resen veya ihbar, şikayet ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından kendisine ulaşan başvurular üzerine doğrudan soruşturma açma, ya da yapmış olduğu önaraştırmada elde ettiği bilgi, belge ve bulgular sonucunda soruşturma açma veya açmama yetkisine sahiptir.

Şayet Kurul önaraştırma sonrasında soruşturmanın açılmamasına karar vermişse, nihai kararını önaraştırmanın yapılmasına karar vermesinden 40 gün sonra verir.

Sözlü savunma toplantısı yapılmasının taraflarca talep edilmediği ve Kurulun da kendiliğinden sözlü savunma yapılmasına karar vermediği hallerde, nihai karar Kurul tarafından dosya üzerinde yapılacak incelemeye göre, soruşturma safhasının bitiminden sonra 30 gün içinde alınır.

Sözlü savunma yapılmasına karar verilmesine rağmen ilgili tarafların herhangi bir sebepten dolayı sözlü savunmaya gelmemesi halinde nihai karar, belirlenmiş toplantı tarihinden sonraki bir hafta içinde dosya üzerinde yapılacak incelemeye göre alınır.

Şayet sözlü savunma toplantısı Kanun'da belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yapılmışsa, Kurul, sözlü savunma toplantısı yapıldıktan sonra aynı gün, bu mümkün olmaz ise gerekçesiyle birlikte 15 gün içinde nihai kararını verir.

Kurul kararları gizli görüşme sonucu alınır ve alenen tefhim edilir. Nihai karar aşamasında Kurul üyeleri çekimser oy kullanamazlar. Görüşmelere mazeretli olanlar dışında sözlü savunma toplantısında hazır bulunmuş olan üyelerin katılmaları zorunludur.

Görüşmeyi Kurul Başkanı veya Kurul Başkanının görüşmeye katılmadığı durumlarda İkinci Başkan yönetir ve karara bağlanacak konuları belirler. Bu konular serbestçe tartışıldıktan sonra Başkan oyları toplar ve en son kendi oyunu verir.

1.7. Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre Kurul, nihai kararlarında Başkan ya da ikinci Başkan dahil toplam en az 8 üyenin katılımı ile toplanır ve en az 6 üyenin aynı yönde oy kullanması ile karar verir.

İlk toplantıda karar için gerekli oranın sağlanamadığı durumlarda, Başkan ikinci toplantıya tüm üyelerin iştirakini sağlar. Ancak bunun mümkün olmaması halinde karar, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Bu durumda da toplantı nisabı ilk toplantıda karar için gerekli olandan az olamaz. İkinci toplantıda oylarda eşitlik olması halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır.

Nihai karar haricindeki diğer kararlar ve özellikle tedbir ve tavsiye niteliğindeki kararlar ve işlemler için Kurul üyelerinden en az üçte birinin toplanması ve toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kararı gerekmektedir.

1.8. Kararlarda Bulunması Gereken Hususlar

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre Rekabet Kurulu'nun vereceği nihai kararın içeriğinde bulunması gereken hususlara bakıldığında;

- Kararı veren kurul üyelerinin adları ve soyadları,
- İnceleme ve araştırma yapanların adları ve soyadları,
- Tarafların ad ve unvanları ile ikametgahları ve ayırıcı nitelikleri,
- Tarafların iddialarının özeti,
- İnceleme ve tartışılan ekonomik ve hukuki konuların özeti,
- Raportörün görüşü,
- İleri sürülen bütün delillerin ve savunmaların değerlendirilmesi,
- Gerekçe ve kararın hukuki dayanağı,
- Sonuç,
- Varsa karşı oy yazıları.

Ayrıca verilen karar ile taraflara yüklenen görevler ve tanınan haklar şüphe ve

tereddüte yol açmayacak şekilde açık yazılması gerekmektedir.

1.9. Kararların Yazılması

Karar, Kurul Başkanı veya onun görevlendireceği bir üye tarafından yazılır. Kararlar toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalan üyeler ayrı ayrı veya birlikte karşı oy yazısı yazabilir. Kararın aslı Kurul arşivinde saklanır. Birer nüshası imza karşılığında taraflara verilir. Bir nüshası da yayınlanmak üzere Rekabet Kurumu Yayın İşlerine gönderilir.

Kurul kararları kesinleştikten sonra tarafların ticari nitelikli sırlarını ifşa etmeyecek şekilde Resmi Gazete’de yayınlanır.

1.10. Sürelerin Başlama Tarihi

Rekabet Kurulu’nda süreler gerekçeli kararın taraflara tebliğ tarihinden itibaren başlar.

1.11. Kurul Kararlarına Karşı Yargı Yolu

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’a göre Kurul’un nihai kararlarına, tedbir kararlarına, para cezalarına ve süreli para cezalarına karşı kararın taraflara tebliğinden itibaren süresi içinde Danıştaya başvurulabilir. Bu süre içinde yargı yoluna başvurulmazsa karar kesinleşir.

Para cezaları, Kurul’un kararı kesinleşmeden tahsil edilemez. Kurul’un para cezası veya süreli para cezası veren kararının yerine getirilmesi, 6183 sayılı Amme Alacaklarını Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine tabidir.

2. Para Cezaları

2.1. İdari Para Cezaları

Rekabet Kurul’u teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri ve/veya bu birliklerin üyelerine ihlal iddialarının soruşturma sonucunda kanıtlanması ve kesinleşmesi durumunda çeşitli para cezaları verme yetkisine sahiptir. Bu para cezaları ihlalin çeşidine göre süreli de olabilmektedir.

Kurul, para cezasına karar verirken, kastın varlığı, kusurun ağırlığı, ceza uygu-

lanan teşebbüs veya teşebbüslerin pazar içindeki gücü ve muhtemel zararın ağırlığı gibi unsurları dikkate alır.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen her türlü para cezası idari nitelikte para cezasıdır. Para cezası veya süreli para cezası Kanun'a aykırı hareket eden tarafların her birine ayrı ayrı uygulanır.

Teşebbüslerin muafiyet, menfi tespit ve birleşme veya devralma için izin başvurusu ile Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce yapmış oldukları anlaşmalara ilişkin bildirim ve başvurularda yanıltıcı veya yanlış bilgi vermeleri halinde 2.900.000.000 TL para cezası verilir.

Süresi içinde bildirilmiş anlaşma ve kararlara, bu Kanun hükümlerini açık bir biçimde ihlal etmemeleri durumunda Kurulun vereceği nihai karara kadar geçecek süre için para cezası uygulanmaz.

Kurul kararı ile bilgi isteme veya yerinde inceleme hallerinde eksik, yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi halinde 2.900.000.000 TL para cezası verilir.

Birleşme veya devralmanın ya da anlaşma, uyumlu eylem ve kararların süresi içinde bildirilmemesi halinde 1.450.000.000 TL para cezası verilir.

Kurul'un verdiği muafiyet kararlarındaki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde 1.740.000.000 TL para cezası verilir.

2.1.1. Kanun'un 4. ve 6. Maddelerinin İhlali

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinde yasaklanmış olan davranışları gerçekleştirdiği Kurul Kararı ile sabit olan teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri ve/veya bu birliklerin üyelerine yine aynı Kanun içerisinde düzenlenmiş olan cezai hükümler çerçevesinde çeşitli para cezaları verilmesi öngörülmektedir.

2.1.2. Kanun'un 4. Maddesi'nin İhlaline İlişkin Cezalar

Teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri ve/veya bu birliklerin üyelerinin, doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan:

- Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatını, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarını tespit etmeleri,
- Mal veya hizmet piyasalarını bölüşmeleri ile her türlü piyasa kaynaklarını ve-

ya unsurlarını paylaşmaları ya da kontrol etmeleri,

- Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarını kontrol etmeleri veya piyasa dışında belirlemeleri,
- Rakip teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırmaları, kısıtlamaları veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüsleri boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartmaları yahut piyasaya yeni girecekleri engellemeleri,
- Eşit hak, yükümlülük ve edimler için eşit durumdaki kişilere farklı şartlar uygulamaları,
- Anlaşmanın niteliğine veya ticari teammüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasını zorunlu kılmaları veya aracı teşebbüs durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da arz edilen hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlamaları ya da arz edilen bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartlar ileri sürmeleri durumunda en az 200.000.000 TL ve bir yıl önceki Kurul tarafından saptanacak yıllık gayri safi gelirinin % 10'una kadar para cezası verilir.

2.1.3 Kanun'un 6. Maddesi'nin İhlaline İlişkin Cezalar

Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde, bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına ya da başkalarıyla yapacağı anlaşmalar veya birlikte davranışlarla,

Ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler,

Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapılması,

Bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya hizmetin satın alınmasını veya aracı teşebbüsler durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın veya hizmetin, diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da satın alınan bir malın belirli bir fiyatın altında satılmaması gibi tekrar satış halinde alım satım şartlarına ilişkin sınırlamalar getirilmesi,

Belirli bir piyasadaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemler,

Tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kı-

sıtlanması,

Durumunda en az 200.000.000 TL ve bir yıl önceki Kurul tarafından saptanacak yıllık gayri safi gelirinin % 10'una kadar para cezası verilir.

2.1.4. Birleşme ve Devralmaların Kurul'a Bildirilmemeleri

Bildirilmesi zorunlu olan birleşme ve devralma işleminin Kurula bildirilmemiş olduğu hallerde, Kurul'un, herhangi bir şekilde işlem den haberdar olduğu zaman kendiliğinden yaptığı inceleme sonucunda; birleşme veya devralmanın

bir ya da birden fazla teşebbüsün hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarını tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması

kapsamına girdiğine karar vermesi halinde; para cezası ile birlikte, birleşme veya devralma işleminin sona erdirilmesine; hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmiş olan tüm fiili durumların ortadan kaldırılmasına; şartları ve süresi Kurul tarafından belirlenecek şekilde ele geçirilen her türlü payın veya mal varlığının eğer mümkünse eski maliklerine iadesine, bu mümkün olmadığı takdirde üçüncü kişilere temlikine ve devrine; bunların eski malik veya üçüncü kişilere temlik edilmesine kadar geçen süre içinde devralan kişilerin devralınan teşebbüslerin yönetimine hiçbir şekilde katılmayacağına ve gerekli gördüğü diğer tedbirlerin alınmasına karar verir.

2.1.5. Para Cezalarının Gerçek Kişilere Uygulanması

Tüzel kişiliği olan teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin belirtilen para cezalarına çarptırılmaları halinde, bu tüzel kişiliğin yönetim organlarında görev alan gerçek kişilere de şahsen verilen cezanın yüzde onuna kadar ayrıca para cezası uygulanır.

2.2. Süreli Para Cezaları

Kurul, teşebbüs ve teşebbüs birliklerine, Kanun'un ihlaline son verilmesine ve diğer tedbirlere ilişkin Kurul kararlarına uyulmaması halinde kararda belirtilecek ta-

rihten başlamak üzere her gün için 1.450.000.000 TL süreli para cezası verir.

Kurul, teşebbüs ve teşebbüs birliklerine, birleşme veya devralma işleminin sona erdirilmesine ilişkin Kurul kararlarının ve tedbirlerinin yerine getirilmemesi halinde kararda belirtilecek tarihten başlamak üzere her gün için 725.000.000 TL süreli para cezası verir.

Kurul, teşebbüs ve teşebbüs birliklerine, muafiyet ve menfi tespit kararlarının geri alınmasına yol açan yasaklanan davranışların yapılması halinde kararda belirtilecek tarihten başlamak üzere her gün için 725.000.000 TL süreli para cezası verir.

Kurul, teşebbüs ve teşebbüs birliklerine, Kurul uzmanlarının yerinde inceleme yapmalarının engellenmesi halinde kararda belirtilecek tarihten başlamak üzere her gün için 580.000.000 TL süreli para cezası verir.

Ancak, süreli para cezası verilmesine ilişkin karara karşı yargı yoluna başvurulması halinde, süreli para cezası konusunda yürütmeyi durdurma kararı verildiği takdirde yargıya başvurma tarihinden itibaren süreli para cezası uygulanmaz.

2.3. Para Cezaları ve Süreli Para Cezalarında Zamanaşımı

Rekabet Kurulu'nun para cezası ve süreli para cezası verme yetkisinin tabi olduğu zamanaşımı süreleri teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin başvurusu veya bildirimle, bilgi verme ya da yerinde inceleme yapılmasıyla ilgili hükümlerin ihlali halinde 3 yıl, diğer hallerde ise 5 yıldır.

Süre, ihlalin vuku bulunduğu gün işlenmeye başlar. Sürekli veya tekrarlanan ihlaller söz konusu ise süre, ihlalin sona erdiği ya da en son tekrarlandığı günden itibaren başlar.

Bu ihlalle ilgili olarak Kurul'un inceleme veya araştırma amacıyla yapacağı herhangi bir işlem, bu işlemin ilgili taraflardan birine tebliği anından itibaren zamanaşımını keser.

Karar aleyhine yargı yoluna başvurulmuş olması zamanaşımı süresini keser.

3. Rekabetin Sınırlanmasının Özel Hukuk Alanındaki Sonuçları

3.1. Kanuna Aykırı Anlaşma ve Kararların Hukuki Niteliği

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırı olan her türlü anlaşma ile teşebbüs birlikleri kararı geçersizdir. Bu anlaşmalardan ve ka-

rarlardan doğan edimlerin ifası istenemez. Daha önce yerine getirilmiş edimlerin geçersizliği nedeniyle geri istenmesi halinde tarafların iade borcu Borçlar Kanununun Sebepsiz İktisaptan doğan borçlara ilişkin 63 ve 64 ncü maddelerine tabidir.

Borçlar Kanununun 65. maddesi hükmü bu Kanun'dan doğan ihtilaflara uygulanmaz.

3.2.Tazminat Hakkı

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olan eylem, karar, sözleşme veya anlaşma ile rekabeti engeller, bozar ya da kısıtlarsa yahut belirli bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu kötüye kullanırsa, bundan zarar görenlerin her türlü zararını tazmine mecburdur. Zararın oluşması birden fazla kişinin davranışları sonucu ortaya çıkmış ise bunlar zarardan müteselsilen sorumludur.

3.3. Zararın Tazmini

Rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması sonucu bundan zarar görenler, ödedikleri bedelle, rekabet sınırlanmadıysa ödemekte olacakları bedel arasındaki farkı zarar olarak talep edebilir. Rekabetin sınırlanmasından etkilenen rakip teşebbüsler, bütün zararlarının tazminini rekabeti sınırlandıran teşebbüs ya da teşebbüslerden talep edebilir.

Zararın belirlenmesinde, zarar gören teşebbüslerin elde etmeyi umdukları bütün karlar, geçmiş yıllara ait bilançolar da dikkate alınarak hesaplanır.

Ortaya çıkan zarar, tarafların anlaşması ya da kararı veya ağır ihmalinin olduğu hallerden kaynaklanmaktaysa, hakim, zarar görenlerin talebi üzerine, uğranılan maddi zararın ya da zarara neden olanların elde ettiği veya elde etmesi muhtemel olan karların üç katı oranında tazminata hükmedebilir.

3.4. İspat Yükü

Zarar görenlerin bir anlaşmanın varlığı ya da piyasada rekabetin bozulduğu izlenimi veren, özellikle piyasaların fiilen paylaşılması, uzun sayılacak bir süre piyasa fiyatında gözlenen kararlılık, fiyatın piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerce birbirine yakın aralıklarla artırıldığı gibi kanıtları yargı organlarına sunmaları halinde, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde bulunmadıklarını ispatlama yükü davalılara geçer.

Rekabeti sınırlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaların varlığı her türlü delille ispatlanabilir.

Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil eder.

Ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanmak koşuluyla taraflardan her biri uyumlu eylemde bulunmadığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilirler.

EK

BİRLEŞME VE DEVRALMALAR
İLE UYUMLU EYLEM, KARAR
VE ANLAŞMALARIN
BİLDİRİM ESASLARI

1. Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmaların Bildirimi ve FORM-2 Üzerine Açıklamalar

Rekabet Kanunu'nun 7. maddesinin birinci paragrafı, hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü ya-
hut bir kısmında rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak birleş-
meleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlı-
ğını yahut ortaklık paylarını tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde
hak sahibi olma yetkisi veren araçları devralmasının hukuka aykırı ve yasak oldu-
ğu hükmünü getirmektedir.

Ayrıca anılan maddenin ikinci paragrafı, Rekabet Kurulu'nun çıkaracağı tebliğ-
lerle hangi iktisadi büyüklükteki birleşme ve devralmaların bildiriminin yapılacağı-
nı ilan edeceği esasını getirmiştir.

Bu itibarla Rekabet Kurumu Başkanlığı'nın 12.08.1997 tarihinde 23078 sayılı
TCRG'de yayınlanan 1997/1 sayılı ilk Tebliği ile, hangi tür birleşme ve devralmala-
rın hukuki geçerlilik kazanabilmesi için izin alınması amacıyla bildiriminin zorunlu
olduğu ve bu bildirimin usul ve esaslarını ilan etmiştir. Anılan Tebliğ, Rekabet Ka-
nunu'nun 10.maddesi uyarınca 05.11.1997 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

1997/1 sayılı Tebliğ'de, birleşme ve devralmalarda teşebbüslerin Rekabet Kuru-
lu'na standart ve şekil şartlarına uygun olarak bildirimlerini gerçekleştirebilmeleri
amacıyla Form-2 yer almaktadır.

Form-2 tüm mal ve hizmet piyasalarındaki birleşme ve devralmaların bildirimin-
de kullanılacaktır. Form-2'nin farklı üretim ve dağıtım süreçleri ile piyasalara arz
edilen ve bu itibarla piyasa yapıları birbirlerinden önemli farklılıklar sergileyen tüm
mal ve hizmet piyasalarındaki işlemlere uygulanacak olması nedeniyle, formda yer
alan sualler, her zaman teşebbüsün/teşebbüslerin faaliyetlerini tam olarak tanımla-
maya olanak vermeyebilir. Bununla birlikte standart bir form kullanım gerekliliği
nedeniyle, anılan form Avrupa Topluluğu'ndaki uygulama gibi, geniş ifade ve açık
uçlu soru tekniği ile hazırlanmış bulunmaktadır.

Öte yandan 15.11.1997 tarihinde yayınlanan 1997/6 ve 1997/7 sayılı Tebliğler
uyarınca, Form-2 ile bildirimi zorunlu olan birleşme ve devralmaların kanuni süre-
leri içerisinde bildiriminin yapılmaması halinde gecikilen süre için günlük 1 milyar
450 milyon TL süreli para cezası ve eksik veya hatalı bilgi verilmesi halinde ise 2
milyar 900 milyon TL para cezası uygulanacağı bildirilmiştir.

Ayrıca ilgili birleşme ve devralmaların Kanun'un 7. maddesi kapsamında yasaklanması halinde, Kanun'un 11. maddesi uyarınca birleşme ve devralma işleminin iptaline, tüm fiili durumların ortadan kaldırılmasına, pay ve mal varlığının eski maliklerine iadesine veya üçüncü kişilere temlikine ve devrine karar verilecektir.

Fakat her hal ve karda, dünyadaki tüm diğer rekabet otoriteleri gibi, Türk Rekabet Kurulu'nun da amacının ölçek ekonomisini, ihtisaslaşmayı ve teknoloji kullanımını destekleyen, rekabetçiliği arttıran amaç ve etkileri olan birleşme ve devralmalara, rekabetin sınırlandırılmaması kaydıyla izin vermek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu itibarla bildirimlerde birleşme ve devralma işleminin makro ekonomik gereklilikleri, faydaları ve rekabeti destekleyici özellikleri itina ile vurgulanmalıdır.

Aşağıda Form-2'deki bazı sorulara cevap verirken göz önünde bulundurulması gereken temel kavramlara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

- 1997/1 sayılı Tebliğ ve özellikle Tebliğ'in 2. maddesi incelenmelidir. Taraflar arasında veya taraflar ile ortak girişim arasında rekabet kısıtlaması ön gören birleşme ve devralmaların, Kanun'un 7. maddesi kapsamında bir birleşme veya devralma sayılmadığı, bu hususları ihtiva eden işlemin Kanun'un 4. maddesi kapsamında mütalaa edileceği ve bunların 1997/2 sayılı tebliğe göre Form-1 ile bildirimının zorunlu olduğu unutulmamalıdır.

- 1997/6 sayılı Tebliğ, 5 Kasım 1997 tarihinden sonra gerçekleşen ve Kanun'un 7 maddesi kapsamında yer alan birleşme ve devralmaların bildirimini zorunlu kılmaktadır. Diğer bir deyişle, taraflar arasında veya taraflarla ortak girişim arasında rekabeti kısıtlayan, taraflar arasında kontrol, koordinasyon ve uyumu tesis eden veya edebilecek nitelikte bulunan, kısacası Kanun'un 7. maddesi değil, 4. maddesi kapsamına giren birleşme ve devralmaların anlaşma tarihi ne olursa olsun, 5 Kasım 1997'de anlaşmanın etkilerinin devam etmesi halinde Rekabet Kurulu'na bildirimini altı ay içerisinde (5 Mayıs 1998'e kadar) zorunludur. Fakat bu bildirim, Form-2 ile değil, Form-1 ile gerçekleştirilecektir.

- 1997/6 sayılı Tebliğ'e göre, 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında birleşme veya devralma sayılan işlemler, işlem tarihinden bir ay önce Rekabet Kurulu'na bildirilmelidir. Burada ifade edilen "işlem", hisselerin devri, fiili ödemelerin transferi ve işlemin tescili tarihleri içerisinde ilk önce gerçekleşenin tarihi olarak anlaşılmaktadır. Bu hususta AT ülkelerinde farklı uygulamalar görülmektedir. Komisyon yaklaşımı ise "birleşme veya devralmanın fiili etkisinin oluşma tarihi itibarıyla bir hafta içerisinde bildirimini" esasıdır.

- Birçok birleşme ve devralmada, yukarıda belirtilen işlemlerden önceki bir tarihte, hisse devri prensip anlaşması veya protokol mahiyetinde niyet anlaşmaları

yapılmaktadır. Bu anlaşmaların akdedilmesi, fiili durum üzerine bir değişiklik oluşturmamakta, yalnızca değişimin takvimini ve şeklini belirleyen temel mutabakatları içermektedir. Bu hali ile ilgili hisse devri veya ortaklık niyet anlaşmaları ve/veya protokolleri "işlem" olarak nitelendirilmeyecektir. Fakat bu anlaşmaları izleyen süreç sonunda fiili durumun değişimini (hisse devri, ödeme, tescil) tesis eden nihai anlaşmalar "işlem" olarak nitelendirilecektir.

- Rekabet Kurulu, hakim durum yaratmayan veya bir hakim durumu güçlendirmeyen ve bunun sonucu olarak ülkede veya bir bölümünde etkin rekabeti önemli ölçüde etkilemeyen birleşme veya devralmalara izin verir. Bunun aksi olarak Rekabet Kurulu, hakim durum yaratan veya var olan hakim durumu daha da güçlendirecek olan ve bunun sonucu olarak ülkede veya bir bölümünde etkin rekabeti önemli ölçüde engelleyen birleşme veya devralmalara izin vermez.

- Rekabet Kurulu bu değerlendirmeyi yaparken, ilgili piyasanın yapısını ve ülke içi ve ülke dışı fiili ve potansiyel rekabeti göz önünde bulundurur. Bu bakımdan ülkedeki var olan etkin rekabetin korunmasını veya bu rekabetin geliştirilmesini gözetir.

- Rekabet Kurulu'nun değerlendirmelerinde itina gösterdiği diğer husus, ilgili teşebbüslerin pazardaki durumu, ekonomik ve mali güçleri, sağlayıcı ve kullanıcı bulabilme olanakları, arz kaynaklarına ulaşabilme veya pazara giriş olanakları, pazara girişlerin yasal ve fiili engelleri/teşvikleri, ilgili mal ve hizmetlere olan arz-talep eğilimleri, aracı ve kullanıcı-tüketici menfaatleri gibi ekonomik süreçler, olgular ve unsurlardır.

- Rekabet Kurulu, bildirim yapılan birleşme veya devralmalara şart, koşut ve yöntem tayin etmek suretiyle gerekli gördüğü değişimlerin yapılması ve önlemlerin alınması kaydıyla izin verebilir.

Aşağıda Form-2'de yer alan bazı suallere ilişkin açıklamalar bulunmaktadır:

- Bildirimde bulunan tarafın (tarafların) kimliğine ilişkin bilgiler:

Bildirim, birleşme veya devralma sayılan halleri gerçekleştiren kişi veya teşebbüslerce birlikte yapılır. Taraflardan yalnız birinin yaptığı bildirim de geçerli sayılır.

Bildirim, bu kişi ve teşebbüslerin yasal temsilcileri tarafından da yapılabilir. Bu durumda temsilcilerin yetkili olduklarını gösterir belgeler Bildirim Formuna eklenmelidir. Bildirimin iki veya daha fazla kişi veya teşebbüs tarafından yapıldığı hallerde, bunlar ortak bir temsilci aracılığı ile de bildirimde bulunabilirler.

- Nitelik, kapsam, amaç:

Devralınan veya oluşturulan hisse veya kontrol unsurları, işlemin portföy yatı-

rımı olup olmadığı, bu işlem sonucunda oluşturulması hedeflenen sinerji, bu işlemin gerekçesi, bu işlemin gerçekleştirilmemesi halinde oluşacak rekabet düzenine karşın işlem ile hedeflenen yeni ortam ve ayrıca birleşme veya devralmanın niteliği ve kapsamı ile ilgili öznel açıklamalara yer verilmelidir.

- Tarafların ciroları:

Ciro tek düzen hesap planına göre bir önceki mali yıldaki net satışlardan oluşur. Ciro hesaplanırken işleme taraf olan teşebbüslerin kendi aralarındaki satışlardan doğan ciroları hesaba katılmaz. Teşebbüslerin kısmen devri ile oluşan birleşme ve devirlerde devredilen kısmın cirosu esas alınır. Ciro hesap edilirken, taraflardan her birinin ve ayrıca tarafların her birinin sermaye ve kontrol unsurlarının yarısından fazlasına sahip bulunan, ayrıca tarafların her birinin bu unsurlara sahip bulunduğu ve birleşme veya devralmaya konu işlemin ilgili bulunduğu ürün ve hizmet piyasasında faaliyet gösteren diğer ekonomik operatörlerin ciroları da hesaba katılır.

- İlgili ürün pazarı, ilgili coğrafi pazar, etkilenen pazar kavramları arasındaki farklar:

i. İlgili ürün veya hizmet, bildirim konu işlemin somut ürünü veya hizmetinin ikame ürün ve hizmetlerinden tefrik edilecek biçimde farklılaşmış ve tüketici veya kullanıcı tarafından bu farkın algılandığı boyutta mevcut bulunduğu mukabil-müte-kabil, benzer veya aynı ürün veya hizmetlerin bütünüdür.

ii. Coğrafi pazar ise, bildirim konu tarafların ekonomik faaliyetlerinin ve ürünlerinin tüketici veya kullanıcı ile arz-talep ilişkisinin kurulacağı coğrafyadır. Bu coğrafya tüm ülke olabileceği gibi, bildirim konu işlemin özellikleri itibarıyla coğrafya çok daha küçük bir coğrafya, ya da dağınık iktisadi odaklar olabilir.

iii. Etkilenen pazar ise, birleşme veya devralma işlemine konu ilgili ürün veya hizmetlerin ilgili coğrafi piyasadaki etkileri ile rekabet şartları bakımından etkilenebilecek diğer ürün ve hizmetlerdir.

Etkilenen pazara ilişkin verilecek bilgiler ile, takip eden sualler içerisinde yer alan en büyük sağlayıcılar ve en büyük müşterilere ilişkin cevaplar arasında uyum sağlanmalıdır.

**REKABET KURUMU BAŞKANLIĞI BİRLEŞME VE
DEVRALMALAR HAKKINDA BİLDİRİM FORMU
(FORM-2)**

Bildirim, Form'da istenilen tüm bilgileri tam ve doğru olarak içermelidir.

Formda belirtilen bilgilerde herhangi bir değişiklik olduğu takdirde bu değişiklikler derhal Kurul'a bildirilmelidir.

Bildirim, Form'da belirtilen birleşme veya devralmanın taraflarınca birlikte yapılır. Taraflardan sadece birinin yaptığı Bildirim de geçerlidir.

Bildirime konu olan birleşme veya devralmaya ilişkin anlaşma veya kararın bir kopyası Forma eklenmelidir.

Form'da herbir soru için ayrılan bölümler, burada istenilen bilgiler için yeterli olmadığı takdirde, ayrıntılı bilgi, ilgili madde numaraları takip edilmek koşuluyla, Form'un ekini oluşturacak ayrı bir kağıtta verilebilir.

Bildirim Formunda yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunanlar hakkında 7.12.1994 tarih ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16 ncı maddesi, çerçevesinde para cezası uygulanır.

**REKABET KURUMU BAŞKANLIĞI BİRLEŞME VE
DEVRALMALAR HAKKINDA BİLDİRİM FORMU
(FORM-2)**

1. Bildirimde bulunan tarafın (tarafların) kimliğine ilişkin bilgiler

1.1. Bildirimde bulunan teşebbüs veya teşebbüslerin ya da teşebbüs birliklerinin:

<u>Adı-Ünvanı</u>	<u>Adresi</u>	<u>Telefon ve Faks numaraları</u>
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

1.2. Bildirimin bir temsilci tarafından yapıldığı hallerde (Temsilcinin yetkili olduğunu gösteren belge Bildirime eklenmelidir)

<u>Temsilcinin adı ve soyadı</u>	<u>Adresi</u>	<u>Telefon ve Faks numaraları</u>
.....	.....	.....
.....	.....	.....

1.3. Birleşmeye veya devralmaya taraf olan diğer teşebbüslerin:

<u>Adı-Ünvanı</u>	<u>Adresleri</u>	<u>Faaliyet Alanları</u>
.....	.....	.....
.....	.....	.....

1.4. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüslerde, gerektiği takdirde bağlantı kurulabilecek bir yetkilinin:

<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Görevi</u>	<u>Adresi</u>	<u>Telefon ve Faks Numaraları</u>
.....	.....	.....	.....

1.5. Tebligat adresi

2. Birleşme veya devralmaya ilişkin bilgiler

2.1. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın niteliğini, kapsamını ve amaçlarını kısaca belirtiniz.

2.2. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın hukuki çerçevesini ve taraflar açısından birleşme veya devralmadan önceki ve sonraki ekonomik ve mali yapılanmayı tanımlayınız.

2.3. Birleşme veya devralma taraflarının ayrı ayrı ve toplam cirolarını belirtiniz.

2.4. Tarafları ve taraflarla ile aynı grupta olan teşebbüsleri, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol eden teşebbüs veya kişileri, etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren ve taraflarca veya başka teşebbüslerce doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol edilen teşebbüsleri, kontrolün niteliğini ve kontrolü sağlayan araçları da belirterek sayınız.

-----

3. Taraflara ve yukarıda belirtilen teşebbüs ve kişilere ilişkin kişisel ve mali bilgiler

3.1. Aynı grupta yer alan ve etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren diğer teşebbüs ve kişilerin doğrudan ya da dolaylı, bireysel veya kolektif olarak %10 oy hakkına, sermaye ya da malvarlığına sahip olan kişi ve teşebbüsleri ve bunların sahip oldukları değerleri yüzde olarak belirtmek suretiyle sayınız.

3.2. Birleşme veya devralma taraflarının yönetim kurullarında ve aynı zamanda etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren başka teşebbüslerin denetim veya yönetim kurullarında yer alan kişilerin adlarını, görevlerini de belirtmek suretiyle sayınız.

3.3. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüslerin içinde bulundukları grupların son üç yılda gerçekleştirdikleri devralmalar hakkında ayrıntılı bilgi veriniz.

-----

4. İlgili pazara ilişkin bilgiler

4.1. Birleşme veya devralmanın etkili olduğu ve Kurulun bu Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz ilgili ürün pazarını ve Bildirime birleşme veya devralmadan doğrudan ya da dolaylı olarak etkileneceğini düşündüğünüz mal ve hizmetleri sayınız.

4.2. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın etkili olduğu ve Kurulun bu Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz ilgili coğrafi pazarı tanımlayınız.

4.3. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın etkili olduğu ve Kurulun bu Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz etkilenen pazarları tanımlayınız.

4.4. Birleşme veya devralmaya katılan teşebbüslerin pazar payları ile pazardaki diğer teşebbüslerin tahmini pazar paylarını belirtiniz.

4.5. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüslere mal ve hizmet temin eden en büyük beş sağlayıcının adı, adresi, tel. ve faks numaraları ile gerektiğinde bağlantı kurulabilecek bir yetkilisinin adı ve soyadını belirtiniz.

4.6. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüs veya kişilerin en büyük beş müşterisinin;

Adı-Ünvanı	Adresi	Tel. ve Faks No.
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----

Gerektiğinde görüşülebilecek bir yetkilinin adı/soyadı

-----

5. Pazara giriş koşulları ve potansiyel rekabete ilişkin bilgiler

5.1. ilgili ürün pazarına girişi etkileyen koşullar var mı? Varsa belirtiniz.

5.2. Son beş yılda, tarafların faaliyet gösterdiği coğrafi alanda ilgili ürün pazarına yeni giren herhangi bir teşebbüs oldu mu? Oldu ise bu teşebbüsün adı, adresi, telefon ve faks numaralarını ve tahmini pazar payı ile birlikte gerektiğinde görüşülebilecek bir yetkilisinin adı ve soyadını belirtiniz.

-----

6. Bildirimin gerekçesine ilişkin bilgiler

6.1. Bildirime konu olan birleşme veya devralmaya Kurul izin vermediği takdirde yapmış olduğunuz bu bildirimin, menfi tespit için başvuru veya muafiyet için bildirim olarak değerlendirilmesi yönünde bir isteminiz var mı?

6.2. Bildirime konu olan birleşme veya devralma konusunda belirtmek istediğiniz diğer hususlar:

-----

7. Bildirimin eklerine ilişkin bilgiler

Yukarıda yer alan bilgilere ek olarak taraflar,

7.1. Bildirime konu olan ve birleşme veya devralmayı düzenleyen anlaşma ya da kararın nihai halinin bir kopyasını,

7.2. Birleşme veya devralmaya ilişkin olan diğer döküman ve belgelerin bir kopyasını,

7.3. Birleşme ve devralma taraflarının en son yıllık raporlarını ve hesaplarını gösterir belge ve dökümanları,

7.4. Tarafların faaliyetleri ile ilgili olarak varsa taraflarca veya üçüncü kişilerce yapılmış olan planlama, pazar araştırmaları ve bu konudaki diğer çalışmaları bu Bildirim Formuna eklerler.

Yukarıda Bildirim Formunda yer alan bilgilerin tam ve doğru olduğunu beyan ederiz.

Tarih
İmza

2. Anlaşmaların, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Rekabet Kurulu'na Bildirimi, Menfi Tespit veya Bireysel Muafiyet Talebi ve FORM-1 Üzerine Açıklamalar

Rekabet Kanunu'nun 4. maddesi teşebbüsler arasındaki anlaşmalar (bayilik sözleşmeleri, vb.), uyumlu eylemler (işletmelerin ortak politika belirlemeleri) veya teşebbüs birliklerinin (dernekler,vb.) kararları ile piyasalardaki rekabetin sınırlandırılmasını yasaklamıştır.

Bununla birlikte Kanun'un 5. maddesi ile, yatay ve dikey piyasa oluşumlarında markalar arasındaki rekabetin veya marka içi rekabetin anlaşma, uyumlu eylem veya teşebbüs birliği kararları ile kısmi olarak sınırlandırılmasına; bu eylemin kamu yararı prensibine hizmet etmesi ve teknolojik gelişmeler ile dağıtım kanallarındaki iyileşmeleri beraberinde getirmesi ve böylelikle "rekabetin kısmi olarak kısıtlanma-sıyla birlikte işlemin toplam etkisi doğrultusunda rekabeti ve rekabetçiliği destekle-mesi ve geliştirmesi" koşullarıyla ve mutlaka bu kısıtlamalar neticesinde tüketici ley-hine piyasalarda gelişmelerin bulunması şartıyla, izin verileceği bildirilmektedir.

Ayrıca anılan maddenin üçüncü paragrafı, Rekabet Kurulu'nun çıkaracağı teb-liglerle bazı anlaşmalara grup olarak muafiyet tanınacağı bildirilmiştir.

Bu itibarla Rekabet Kurumu Başkanlığı 04.09.1997 tarihinde 23100 sayılı TCRG'de 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyeti Teb-ligi ve 09.09.1997 tarihinde 23105 sayılı TCRG'de 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Al-ma Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ni yayınlamıştır. Bu tebliğ kapsa-mında yer alan ve belirlenen sınırların fevkinde rekabet sınırlaması yükümlülükleri getirmeyen anlaşmalar, grup olarak Kanun'un 4. maddesinden muafiyet kazanmış-lardır. Anılan anlaşmaların Rekabet Kurulu'na bildirimi gerekmemektedir.

Buna mukabil, Kanun'un 5. maddesinde tanımlanmış şekliyle anılan muafiyet tebliğleri kapsamında yer almayan, veya bu tebliğlerde yer alsa dahi belirtilen sınır-lamaların üzerinde sınırlamalar ile karşılıklı taraflara yükümlülük getiren, fakat Ka-nun'un 5. maddesi itibarıyla teknolojik ilerleme ile dağıtım kanallarında gelişmele-ri beraberinde getiren ve tüketicilerin doğrudan bunlardan yarar sağlamasına ola-nak tanıyan bir çok anlaşma bulunmaktadır.

Kanun'un 4. maddesi gereği bu anlaşmalar yasaklanan anlaşmalar kapsamında-dır ve ayrıca anılan Kanun'un 58. maddesi uyarınca bu anlaşmalar butlan kılınmış-tır. Bir diğer ifadeyle, kamu yararına etkiler yaratan bir çok anlaşmanın tarafları sü-reli para cezalarına muhatap olup, aralarındaki anlaşmalar geçersiz kılınmıştır.

Rekabet Kanunu 5. maddesi bazı anlaşmalara, uyumlu eylem ve kararlara fer-di muafiyetlerin verilebileceğini hükme bağlamıştır. Ayrıca Kanun'un 10. maddesi muafiyet talebi konulu bildirimlerin esaslarını belirlemiştir.

Rekabet Kurumu Başkanlığı, 12.08.1997 tarih ve 23078 sayılı TCRG’de Anlaşma, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanun’un 10.Maddesine Göre Bildiriminin Usul ve Esasları Hakkında 1997/2 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği’ni yayımlamıştır. Tebliğ 5 Kasım 1997 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 11.11.1997 tarih ve 23167 sayılı TCRG’de yayımlanan Rekabet Kurulu’nun 1997/6 sayılı Tebliği ile hangi tür anlaşma ve teşebbüs birliği ve uyumlu eylem kararlarının bildirimine tabi bulundukları belirlenmiştir.

Öte yandan Kanun’un 8.maddesi teşebbüslerin müracaatı ile Rekabet Kurulu’nun anlaşma ve kararların Kanun’un 4, 6 ve 7. maddelerine aykırı olmadığını gösterir bir menfi tespit belgesi verileceğini belirtmektedir.

Bu itibarla 1997/3 ve 1997/4 sayılı grup muafiyeti tebliğlerinin fevkinde rekabet kısıtlamaları getiren fakat bununla birlikte tarafların ilgili anlaşma marifetiyle Kanun’un 5. maddesinde anılan etkilerin oluşacağına kani oldukları anlaşmalar ve kararlar, 1997/2 sayılı Tebliğe ekli Form-1 kapsamında, Rekabet Kurulu’na bildirim ile bireysel bir muafiyet kazanabileceklerdir.

Ayrıca teşebbüsler Form-1 ile, 1997/3 ve 1997/4 sayılı Grup Muafiyetlerine uyumlu olup olmadığı hakkında mütereddit oldukları anlaşmaları da Rekabet Kurulu’na bildirebileceklerdir. Aynı anlamda anlaşmalarının Kanun’un temel yasaklarını ihtiva edip etmediğinin tespiti amacıyla teşebbüsler menfi tespit talep edebileceklerdir.

Mevcut durumda piyasalardaki rekabet şartlarını etkileyecek mahiyet ve amaçta olup, anılan grup muafiyetleri kapsamında bulunmayan birçok anlaşma bulunmaktadır. Tüm tedarik anlaşmaları, üretim anlaşmaları, lisans ve sınai mülkiyet konulu üretim ve dağıtım anlaşmaları, işbirliği anlaşmaları, taraflar arasında rekabet kısıtlamaları getiren ortak girişim anlaşmaları, münhasır dağıtım anlaşmaları gibi anlaşmalar ve dernek faaliyet ve kararları bulunmaktadır.

5 Kasım 1997 tarihinden önce yapılan anlaşmaların 5 Mayıs 1998’e kadar bildirim ile 05.11.1997 tarihinden sonra alınan karar ve akdedilen anlaşmaların başlangıç tarihi itibarıyla bir ay içerisinde Rekabet Kurulu’na bildirim esas getirilmiştir.

Bu bildirimlerin eksik veya yanlış bilgiler ihtiva etmesi halinde 2 milyar 900 milyon Türk Lirası ve zamanı içerisinde bildirilmemesinin günlük 1 milyar 450 milyon Türk Lirası süreli para cezası ile cezalandırılacağı; bu anlaşmaların anılan Kanun maddelerine aykırı olanlarının butlan oldukları ve sair yasal prosedürler sonucunda Rekabet Kanunu’na aykırı olarak sınırlandırılanların mağdur taraf(lar)a zararının üç misline kadar tazminat ödemek durumunda kalabilecekleri ve ayrıca bu anlaşma, karar ve uyumlu eylemlerin yasaya aykırılıklarının tespiti halinde Kanun’un 16. maddesi uyarınca cirolarının %10’una kadar para cezası ile karşılaşabilecekleri unu-

tulmamalıdır.

Form-1 tüm mal ve hizmet piyasalarındaki uyumlu eylem, karar ve anlaşmalar ile menfi tespit taleplerinde kullanılacaktır. Form-1'in farklı üretim ve dağıtım süreçleri ile piyasalara arz edilen ve bu itibarla piyasa yapıları birbirlerinden önemli farklılıklar sergileyen tüm mal ve hizmet piyasalarındaki işlemlere uygulanacak olması nedeniyle, formda yer alan sualler, her zaman teşebbüslerin faaliyetlerini tam olarak tanımlamaya olanak vermeyebilir. Bununla birlikte standart bir form kullanım gerekliliği nedeniyle, anılan form Avrupa Topluluğu'ndaki uygulama gibi, geniş ifade ve açık uçlu soru tekniği ile hazırlanmış bulunmaktadır.

Aşağıda Form-1'deki bazı sorulara cevap verirken göz önünde bulundurulması gereken temel kavramlara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

- Bildirimin menfi tespit veya bireysel muafiyet başvurusu olduğu öncelikle belirtilmelidir.

- Bildirimde bulunan tarafın (tarafların) kimliğine ilişkin bilgiler:

Bildirim, taraflarca birlikte veya taraflardan yalnız biri tarafından yapılabilir. Tarafların biri tarafından bildirimin yapılması halinde, bildirim yapan taraf diğer taraflara durumu bildirmekle yükümlüdür.

Bildirim, bu kişi ve teşebbüslerin yasal temsilcileri tarafından da yapılabilir. Bu durumda temsilcilerin yetkili olduklarını gösterir belgeler Bildirim Formuna eklenmelidir. Bildirimin iki veya daha fazla kişi veya teşebbüs tarafından yapıldığı hallerde, bunlar ortak bir temsilci aracılığı ile de bildirimde bulunabilirler.

- Uyumlu eylem, karar veya anlaşmanın amacı, kapsamı ve niteliği ayrı ayrı ve ayrıntılı olarak tanımlanmalıdır. Ayrıca bu işlem ile getirilen rekabet kısıtlaması ve etkileri tüm detayı ile belirtilmelidir.

- İlgili ürün pazarı, ilgili ürün ve coğrafi pazar başlıkları altında incelenmektedir.

- i. İlgili ürün veya hizmet, bildirim konu anlaşma veya kararın konusu somut ürünün veya hizmetinin ikame ürün ve hizmetlerinden tefrik edilecek biçimde farklılaşmış ve tüketici veya kullanıcı tarafından bu farkın algılandığı boyutta mevcut bulunduğu mukabil-mütekabil, benzer veya aynı ürün veya hizmetlerin bütünüdür.

- ii. Coğrafi pazar ise, bildirim yapılan anlaşma veya kararın taraflarının ekonomik faaliyetlerinin ve ürünlerinin tüketici veya kullanıcı ile arz-talep ilişkisinin kurulacağı coğrafyadır. Bu coğrafya tüm ülke olabileceği gibi, bildirim konu işlemin özellikleri itibarıyla coğrafya çok daha küçük bir coğrafya, ya da dağınık iktisadi odaklar olabilir.

- iii. Ayrıca tarafların bağlı bulundukları gruplar ve bu grupların ilgili ürün paza-

rı veya ikame ürün pazarındaki faaliyetleri, ürünleri bildirilmelidir.

- Etkilenen ilgili ürün pazarı, taraflar ve rakipler ile müşterilere ilişkin verilecek cevaplar, muafiyet verilip verilmemesini şekillendirecek cevaplardır.

i. Anlaşma taraflarının pazar payları ve bağlı bulundukları grubun iktisadi büyüklüğü, tarafların rekabetçi özellik kazanmaları için muafiyete gereksinimi bulunup bulunmadığını tespiti yöneliktir. AT uygulamalarında genellikle % 40 üzerinde pazar payına sahip olan teşebbüslere muafiyet tanınmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Fakat bu oran piyasanın toplam rekabetçi özelliği, pazara giriş koşulları ve bildirim konu muafiyet talebinin kapsam ve amaçları ile doğrudan ilintilidir ve % 40 seviyesindeki eşik, sabit bir ölçüt değildir.

ii. Bu itibarla iç ve dış rakiplerin büyüklükleri ve pazar payları ve ayrıca müşterilere ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak bildirilmelidir.

- Muafiyet tanınıp tanınmamasını birinci derecede etkileyecek ikinci husus, pazara giriş koşullarıdır. Bu husus, tarafların pazar payları ile doğrudan ilgilidir. AT uygulamalarında pazara giriş olanaklarının sınırlı olduğu ürün ve hizmetlere ilişkin rekabet kısıtlaması getiren anlaşmalar için ilgili pazarda hakim durumda olan teşebbüslere muafiyet verilmemektedir.

Özellikle dağıtım anlaşmalarına ilişkin muafiyet taleplerinde pazara giriş koşullarının ilgili ürün ve coğrafi pazar temelinde incelenmesi gerekmektedir. Marka içi ve markalar arası rekabet kavramlarının bildirim yapan taraflarca incelenmesi gerekmektedir. Zira marka içi rekabetin sınırlandırılmasına muafiyet tanınması için mutlaka markalar arasında etkin bir rekabetin var olması gerekmektedir.

Öte yandan markalar arası rekabetin sınırlandırılmasına ilişkin veya uyumlu eylemlere ilişkin muafiyetlerde, marka içi rekabetin etkin olarak tesis edilmiş olması ve bu hususlarda bir rekabet kısıtlaması veya piyasaya giriş engelinin bulunmaması gerekmektedir.

- Menfi tespit amacıyla bildirim yapılan anlaşmalarda çoğu zaman Kanun'un 4. veya 6. maddesi ile yasaklanan hükümler bulunabileceği unutulmamalıdır. Bu durumda ilgili anlaşmaların menfi tespit amacıyla değil, bireysel muafiyet talebiyle bildirimının esas olduğu unutulmamalıdır. Fakat Form-1, teşebbüs tarafından kimi zaman bilinemeyecek ince farklılıkları gözeterek, menfi tespit istemiyle bildirim yapılan anlaşmalara menfi tespit kararı verilmemesi halinde, bunun bir bireysel başvuru olarak değerlendirilmesinin talep edilip edilmediğini de sormaktadır. Bildirim yapan taraflar, ilgili aykırı hükümlere rağmen anlaşmanın Kanun'un 5. maddesinde anılan amaç ve etkilere sahip bulunduğunu düşünüyorsa, anlaşmaya bireysel muafiyet talep etmelidir.

**REKABET KURUMU BAŞKANLIĞI MENFİ
TESPİT/MUAFİYET BAŞVURU/BİLDİRİM FORMU
(FORM-1)**

Bu Başvuru/Bildirim, Form'da istenilen tüm bilgileri tam ve doğru olarak içermelidir.

Formda belirtilen bilgilerde herhangi bir değişiklik olduğu takdirde bu değişiklikler bir ay içinde Kurul'a bildirilmelidir.

Başvuru/Bildirim, Form'da belirtilen anlaşma, karar veya eyleme taraf olan teşebbüslerden biri tarafından yapılabilir. Başvuru/Bildirimde bulunan taraf ilgili diğer tarafları haberdar etmelidir.

Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma veya kararın bir kopyası ya da uyumlu eylemi tanımlayan bir açıklama Forma eklenmelidir.

Form'da herbir soru için ayrılan bölümler, burada istenilen bilgiler için yeterli olmadığı takdirde, ayrıntılı bilgi, ilgili madde numaraları takip edilmek koşuluyla, Form'un ekini oluşturacak ayrı bir kağıtta verilebilir.

Tebliğin yürürlüğe girdiği tarihte varolan anlaşma, karar ve uygulamalar ile daha sonra yapılan anlaşmalar bu Form ile bildirilir.

Bildirilmemiş anlaşma, karar ve eylemlere muafiyet hükümleri uygulanmaz.

Başvuru/Bildirim Formunda yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunanlar hakkında 7.12.1994 tarih 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16 ncı maddesi çerçevesinde para cezası uygulanır.

**REKABET KURUMU BAŞKANLIĞI MENFİ
TESPİT/MUAFİYET BİLDİRİM FORMU
(FORM-1)**

Aşağıda yer alan soruları yanıtlamaya geçmeden önce yapmış olduğunuz bildirim MENFİ TESPİT BAŞVURUSU veya MUAFİYET BİLDİRİMİ olduğunu aşağıdaki seçeneklerden A veya B şikkını işaretlemek suretiyle belirtiniz.

A- Kanunun 8 inci maddesi çerçevesinde aşağıda bildirilen anlaşma, karar, veya eylemin, Kanunun 4 üncü ve 6 ıncı maddelerine aykırı olmadığının tespitine ilişkin MENFİ TESPİT BAŞVURUSU (Başvuru)

B- Kanunun 5 inci ve 10 uncu maddeleri çerçevesinde aşağıda bildirilen anlaşma, karar veya eylemin, Kanunun 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasından MUAF TUTULMASINA İLİŞKİN BİLDİRİM (Bildirim)

1. Tarafların kimliğine ilişkin bilgiler

1.1. Başvuru/Bildirimde bulunan teşebbüs veya teşebbüslerin ya da teşebbüs birliklerinin:

Adı-Ünvanı Adresi Tel. ve Faks numaraları

1.2. Başvuru/Bildirimin bir temsilci tarafından yapıldığı hallerde (Temsilcinin yetkili olduğunu gösteren belge Başvuru/Bildirime eklenmelidir)

Temsilcinin adı ve soyadı Adresi Telefon ve Faks numaraları

1.3. Başvuru/Bildirime konu olan anlaşmaya taraf olan veya karar

kapsamında olan ya da eyleme katılan teşebbüslerin:

Açık Adı Adresleri Faaliyet Alanları

1.4. Başvuru/Bildirimde bulunan ve Başvuru/Bildirime konu olan anlaşmaya taraf veya karar kapsamında olan ya da eyleme katılan teşebbüslerin, gerektiği takdirde bağlantı kurulabilecek bir yetkilisinin:

Adı ve Soyadı Görevi Adresi Telefon ve Faks Numaraları

1.5. Başvuru/Bildirime konu olan anlaşmaya taraf olan veya karar kapsamında olan ya da eyleme katılan teşebbüs veya teşebbüsler herhangi bir şirketler grubuna bağlı ise, bu grubun:

Adı-Ünvanı Faaliyet gösterdiği sektör(ler) Cirosu

-----

2. Anlaşma, karar veya eyleme ilişkin bilgiler

2.1. Başvuru/Bildirime konu olan ve bu Forma eklenen anlaşma, karar veya eylemin niteliğini, kapsamını ve amaçlarını kısaca belirtiniz.

2.2. Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma, karar veya eylemin, bu anlaşmaya taraf olan veya kararın kapsamında olanlar ya da eyleme katılanların, bu anlaşma, karar veya eylem nedeniyle ticari kararlarını özgürce almalarını engelleyen hükümleri ya da etkileri var mı? Bu hükümleri ve sizce olası etkilerini belirtiniz.

3. İlgili pazara ilişkin bilgiler

3.1. Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma, karar veya uyumlu eylemin etkili olduğu ve Kurulun bu Başvuru/Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz ilgili ürün pazarını ve Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma, karar veya eylemden doğrudan ya da dolaylı olarak etkileneceğini düşündüğünüz mal ve hizmetleri sayınız.

3.2. Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma, karar veya uyumlu eylemin etkili olduğu ve Kurulun bu Başvuru/Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz ilgili coğrafi pazarı tanımlayınız.

3.3. Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma, karar veya eylemin tarafı olan teşebbüslerle aynı gruba bağlı olan ve yukarıda belirtilen ilgili ürün pazarında ve komşu ürün pazarlarında faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin hangileri olduğunu belirtiniz. (Bu çerçevede aynı grup içinde yer alan diğer teşebbüslerin adını, merkez adresini, imalat/üretim konusu olan ürünü (ürünleri) ve hangi coğrafi alanda faaliyet gösterdiğini belirtiniz.)

-----

4. Etkilenen ilgili ürün pazarında taraflara, rakipleri ve müşterilerine ilişkin bilgiler (Bu bölümde yer alan sorulara verilecek yanıtlar anlaşma, karar veya eylem taraf olan teşebbüsler açısından değil, bu teşebbüslerin bağlı olduğu grup dikkate alınarak yanıtlanacaktır.)

4.1. Yukarıda 3.1.'de belirlemiş olduğunuz ilgili ürün pazarına ilişkin olarak tarafların bağlı olduğu grubun ilgili coğrafi pazarda son üç yılda sahip oldukları pazar paylarını belirtiniz. (Bu bölümdeki yanıtlarınızı sözkonusu pazardaki toplam satış hacmi/değeri karşısında tarafların payı gösterilmek suretiyle ve saptamalarınızı dayandırdığınız kaynakları da belirterek yanıtlayınız).

4.2. En büyük beş rakibin;

Adı-Ünvanı Adresi Tel. ve Faks No.

Bu teşebbüslerin, gerektiğinde görüşülebilecek bir yetkilisinin adı/soyadı
Tel.ve faks No.

İlgili coğrafi pazardaki tahmini pazar payları

4.3. En büyük beş müşterinin;

Adı-Ünvanı Adresi Tel. ve Faks No.

-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----
-----	-----	-----

Gerektiğinde görüşülebilecek bir yetkilinin adı/soyadı Tel. ve Faks No.

İlgili coğrafi pazardaki tahmini pazar payları

-----

5. Pazara giriş koşulları ve potansiyel rekabete ilişkin bilgiler

5.1. İlgili ürün pazarına girişi etkileyen koşullar var mı? Varsa belirtiniz.

5.2. İlgili coğrafi pazara girişi etkileyen koşullar var mı? Varsa belirtiniz.

5.3. Son üç yılda, tarafların faaliyet gösterdiği coğrafi alanda ilgili ürün pazarına yeni giren herhangi bir teşebbüs oldu mu? Oldu ise bu teşebbüsün adı, adresi, telefon ve faks numaralarını ve tahmini pazar payı ile birlikte gerektiğinde görüşülebilecek bir yetkilisinin adı ve soyadını belirtiniz.

6. Başvuru/Bildirimin gerekçesine ilişkin bilgiler

6.1. Menfi Tespit Başvurusunda bulunuyorsanız, sizce bu Başvuruya konu olan anlaşma, karar veya eylem hangi açıdan ya da hangi hükmü nedeniyle Rekabet Kanunu açısından incelenmeyi gerektirmektedir?

6.2. Muafiyet için Bildirimde bulunuyorsanız, Bildirime konu olan anlaşma, karar veya eyleme sizce muafiyet tanınmasını gerektirecek nedenleri açıklayınız?

6.3. Menfi Tespit Başvurusunda bulunmakla birlikte, Rekabet Kurulu bu başvuruyu reddederse, başvurunuzun Muafiyet Bildirimi olarak değerlendirilmesi konusunda isteminiz var mı?

6.4. Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma, karar veya eylem hakkında belirtmek istediğiniz diğer hususlar:

7. Başvuru/Bildirimin eklerine ilişkin bilgiler

Yukarıda yer alan bilgilere ek olarak taraflar

7.1. Taraflar, Başvuru/Bildirime konu olan anlaşma, karar veya eylemin son şeklinin bir kopyasını bu Başvuru/Bildirime eklerler.

7.2. Tarafların son üç yıla ait faaliyetlerini ve hesaplarını gösterir yıllık rapor ve hesap bilgileri bu Başvuru/Bildirime eklerler.

7.3. Varsa, tarafların yetkili organlarınca veya üçüncü kişilerce yapılmış olan planlama, pazar araştırmaları ve bu konudaki çalışmalar Başvuru/Bildirime eklerler.

Yukarıda Başvuru/Bildirim Formunda yer alan bilgilerin tam ve doğru olduğunu beyan ederiz.

Tarih

İmza

KAYNAKÇA

ESİN A.: Rekabet Kanunu'nu Tanıyalım, Finansal Forum Yayınları, İstanbul, 1997.

ESİN A.: Tam Rekabet Kavramı ve Türkiye Uygulaması, İAV Yayınları, İstanbul, 1997.

ÇAMLICA B.: 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde KOBİ'lere Etkiler, ASO Dergisi, Ankara, Haziran 1997

TOKSOY F.: 4054 Sayılı Yasa ve Mükellef ile İlişkiler, Ders Notları, İstanbul Üniversitesi 1997.

Kanun

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun 22140 Sayılı TCRG, 13 Aralık 1994.

Tebliğler

Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ; Tebliğ No: 1997/1; 23078 Sayılı TCRG, 12.08.1997.

Anlaşmaların, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanun'un 10. Maddesine Göre Bildirimin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği; Tebliğ No: 1992/2; 23078 Sayılı TCRG, 12.08.1997.

Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin grup Muafiyet Tebliği; Tebliğ No: 1997/3; 23100 Sayılı TCRG 04.09.1997.

Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyet Tebliği; Tebliğ No: 1997/4; 23105 Sayılı TCRG, 09.09.1997.

Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulduğuna İlişkin Tebliğ; Tebliğ No: 1997/5; 23160 Sayılı TCRG, 04.11.1997.

Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 Sayılı Kanun'dan Doğan Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Tebliğ; Tebliğ No: 1997/6; 23167 Sayılı TCRG, 11.11.1997.

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. ve 17. Maddelerinde Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının; 1997 Bütçe Yılı Sonuna Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırımına İlişkin Tebliğ; Tebliğ No: 1997/7; 23171 Sayılı TCRG, 15.11.1997

Yönetmelikler

Rekabet Kurumu Personel Yönetmeliği; 23018 Sayılı TCRG, 13.06.1997.

Rekabet Kurumu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik; Karar Sayısı: 97/9468; 23026 Sayılı TCRG, 21.06.1997.

Rekabet Kurumu Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği; Karar Sayısı: 97/9659; 23073 Sayılı TCRG, 07.08.1997.